

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Denisa Raiserová

Trest zákazu činnosti a jeho kontrola

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Dalibor Šelleng , Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 5. 10. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 123 502 znaků včetně mezer.

Denisa Raiserová

V Praze dne 5. 10. 2024

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu JUDr. Daliboru Šellengovi, Ph.D., za vstřícnost a poskytnuté připomínky i odborné rady při zpracování mé diplomové práce.

Zejména však děkuji za podporu při psaní této práce i v průběhu celého studia mé rodině, přátelům a kolegům.

Obsah

Úvod.....	5
1. Pojem a účel trestu	7
1.1 Teorie trestání	9
1.2 Systém trestů	11
1.3 Alternativní tresty	13
1.4 Ochranná opatření.....	14
2. Trest zákazu činnosti	17
2.1 Podmínka souvislosti se spáchaným trestným činem	18
2.2 Rozsah.....	20
2.3 Výměra.....	23
2.4 Okruh zakazovaných činností.....	24
3. Trestní opatření zákazu činnosti ukládané mladistvým.....	30
3.1 Trestní opatření.....	30
3.2 Trestní opatření zákazu činnosti.....	31
4. Trest zákazu činnosti ukládaná právnickým osobám.....	33
4.1 Sankcionování právnických osob.....	33
4.2 Trest zákazu činnosti v TOPO	33
5. Výkon trestu zákazu činnosti	39
6. Kontrola výkonu trestu zákazu činnosti	49
7. Komparace se zahraniční právní úpravou.....	52
8. Závěr.....	54
Seznam použitých zdrojů.....	56
Abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce	62
Abstrakt v anglickém jazyce a 3 klíčová slova v anglickém jazyce	63

Úvod

Trest zákazu činnosti je jedním z alternativních trestů ukládaný jak na základě trestního zákoníku, tak i na základě vedlejších trestních zákonů. Jedná se o trest hlavní, který je možný ukládat samostatně, avšak pouze za předpokladu, že je výslovně uveden u konkrétního trestného činu ve zvláštní části trestního zákoníku. Trest zákazu činnosti je trestem, který postihuje převážně svobodu pachatele. Jedná se o typ trestu, který je i v současné době hojně ukládán, a to zejména ve formě zákazu řízení motorových vozidel.

Předkládaná diplomová práce si klade za úkol poskytnout základní vhled do problematiky trestů a trestání, se záběrem na trest zákazu činnosti, dále pak jeho výkon a kontrolu výkonu trestu zákazu činnosti. K poskytnutí základního vhledu do uvedené problematiky jsem si v rámci této diplomové práce vybrala metodu deskriptivní, na základě které se pokusím popsat aktuální právní úpravu trestu zákazu činnosti. Za účelem srovnání aktuální právní úpravy s právní úpravou již neúčinnou využiji také metodu komparativní. Dále metodu komparativní využiji u srovnání české právní úpravy trestu zákazu činnosti s právní úpravou francouzskou obsaženou ve francouzském trestním zákoníku.

První kapitole diplomové práce věnuji teoretickým základům trestů a trestání. Zaměřím se zejména na vymezení pojmu trestu, jakožto sekundární (nebo též sankční) povinnosti, která se uplatní po porušení konkrétní povinnosti primární. Dále se v rámci první kapitoly pokusím nabídnout základní vhled do jednotlivých teorií trestání, zejména se však zaměřím na teorii absolutní, která trest chápe jako odplatu, a na teorii relativní, která naopak trest chápe jako prostředek prevence. Ve zbytku první kapitoly se zaměřím též na systém trestů, alternativní tresty, jakožto tresty, se kterými není spojeno odnětí osobní svobody, a do kterých spadá právě i trest zákazu činnosti a v neposlední řadě též na ochranná opatření.

V druhé kapitole se pokusím detailněji rozebrat úpravu trestu zákazu činnosti, ať už ze strany podmínek, které musí být pro jeho uložení splněny, tak rozsahem, v jakém může být uložen, jeho výměrou a okruhem činností, které mohou být daným trestem zakázány.

Ve třetí a čtvrté kapitole se zaměřím na úpravu trestu zákazu činnosti mimo trestní zákoník. V kapitole třetí se pokusím popsat úpravu v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, tedy úpravu trestního opatření zákazu činnosti. Nejdříve se budu zabývat obecnou úpravou trestních opatření, v druhé

polovině třetí kapitoly pak konkrétně trestním opatřením zákazů činnosti. Čtvrtou kapitolu věnuji úpravě v zákoně č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. Pokusím se zaměřit zejména na specifika úpravy trestu zákazu činnosti ukládaného na základě tohoto zákona právnickým osobám.

Pátá kapitola této práce je věnována výkonu trestu zákazu činnosti. V souvislosti s výkonem trestu zákazu činnosti též rozeberu podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, včetně všech podmínek, které musí být pro podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu splněny (ať už se jedná o podmínky nezávislé na vůli odsouzeného, tak o podmínky závislé na vůli odsouzeného). V rámci výkladu o výkonu trestu zákazu činnosti se zaměřím též na zahlazení odsouzení, včetně všech podmínek, které je potřeba pro zahlazení odsouzení naplnit. Dovolím si také uvést problematiku trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Ačkoli se jedná o téma s tématem této diplomové práce na první pohled nesouvisející, je trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání trestným činem, který je pachateli páchan právě v souvislosti s již existujícím trestem zákazu činnosti, který je, jak samotný název trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, z jejich strany mařen. V poslední části páté kapitoly se budu zabývat tématem terapeutického programu pro řidiče, jelikož se domnívám, že je trest zákazu činnosti nejčastěji ukládán právě v souvislosti s řízením.

Předposlední kapitolu věnuji kontrole výkonu trestu zákazu činnosti, která je jednou z hlavních podmínek pro dosažení výchovného charakteru uložení trestu zákazu činnosti. V rámci této kapitoly se pokusím zamyslet nad možnostmi kontroly trestu zákazu činnosti, jakožto typu trestu, jehož kontrolovatelnost je v určitých případech prakticky nemožná.

Poslední kapitola je věnována srovnání české právní úpravy trestu zákazu činnosti s francouzskou právní úpravou obsaženou ve francouzském *Code pénal*.

Tato diplomová práce by tedy měla přiblížit problematiku trestu zákazu činnosti, a to jak v rámci obecné úpravy v trestním zákoníku, tak i v rámci vedlejších trestních zákonů, kterými jsou zákon o soudnictví ve věcech mládeže a zákon o trestní odpovědnosti právnických osob.

1. Pojem a účel trestu

Pro správné pochopení a plné porozumění problematice trestu zákazu činnosti a jeho kontroly je nejprve nutné definovat si základní pojmy.

Možnosti ukládání sankcí se odvíjí od právní odpovědnosti, kterou se rozumí zvláštní forma právního vztahu, kde na základě porušení primární povinnosti dochází ke vzniku povinnosti sekundární neboli sankční, přičemž se uplatní tíživé právní následky stanovené právní normou.¹ Právě pomocí trestů lze na pachatele trestné činnosti uplatnit negativní právní následky.

Účel trestu nám v současnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**trestní zákoník**“ nebo „**TZ**“) nevynezuje, ale pokud se podíváme do předchozích právních úprav, tak objevíme v textu zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**trestní zákon**“), hned dvě taková ustanovení. První zmínka se nachází v § 2 trestního zákona, ve kterém jsou uvedeny obecné prostředky, které lze použít k dosažení účelu trestního zákona jako takového, čímž jsou pohružka trestem, ukládání a výkon trestů a ochranná opatření. Samotný účel trestu nalezneme v § 23 trestního zákona, který stanoví, že: „*Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.*“

V dnešní době absentuje výslovná úprava účelu trestu v právních předpisech, tedy jsme odkázáni na trestní nauku. V samotných trestněprávních předpisech můžeme v rámci jednotlivých ustanovení týkajících se trestních sankcí nalézt pouhé promítnutí obecných zásad trestání.² Za pomoci aktuální odborné literatury je však možné dojít k závěru, že účel trestu spočívá v ochraně společnosti před trestnou činností a před pachateli trestných činů a tím zároveň ilustruje smysl celého právního odvětví, kterým je trestní právo.³ Takovéto ochrany je dosahováno pomocí individuální a generální prevence.

Princip individuální prevence spočívá ve výchově pachatele po spáchání trestného činu a jeho následném znovuzačlenění do společnosti, kdežto prevence generální, která je závislá na

---

¹ GERLOCH, Aleš. Teorie práva. Dobrá voda u Pelhřimova: A. Čeněk, 2000. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN isbn80-86473-01-5, s. 115.

² Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, důvodová zpráva k § 37.

³ KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2.

správném uplatnění prevence individuální (a je chápána jako nástroj generální prevence)⁴, působí výchovně ke zbytku společnosti způsobem, kterým berou na vědomí „*neodvratitelnost spravedlivého trestu, nebezpečnost, zavrženíhodnost a trestnost spáchaných činů... upevňuje jejich vědomí o ochraně občanských práv, posiluje jejich pocit právní jistoty a jejich představu o autoritě zákonů*“.⁵

Ukládání trestů je řízeno několika základními zásadami. Těmi jsou např. (i) zásada zákonnosti, jež stanovuje, že trestní sankce lze ukládat jen na základě zákona a jen zákon může stanovit druh trestu a podmínky pro jeho uložení, (ii) zásada přiměřenosti, dle které sankce musí být přiměřena okolnostem případu, (iii) zásada individualizace použitých sankcí, jež uvádí že při ukládání druhu a výměry trestu musí být soudem přihlédnuto k osobním, rodinným a dalším poměrům, především k závažnosti spáchaného trestného činu, (iv) zásada neslučitelnosti určitých druhů sankcí u téhož pachatele, jejichž výčet bychom našli uveden v ustanovení § 53 odst. 1 TZ, které zakazuje uložit trest domácího vězení vedle trestu odnětí svobody a trestu obecně prospěšných prací, dále trest obecně prospěšných prací vedle trestu odnětí svobody, peněžitý trest vedle trestu propadnutí majetku a trest zákazu pobytu vedle trestu vyhoštění a v neposlední řadě (v) zásada humanity sankcí, upravena v ustanovení § 37 odst. 2 TZ, které zakazuje kruté a nepřiměřené trestní sankce a doplňuje, že výkonem trestní sankce nesmí být ponížena lidská důstojnost pachatele⁶. Nesmíme též opomenout zásadu personality sankce, dle které by sankce měla dle možností postihovat pouze pachatele trestné činnosti, nikoliv jeho okolí, případně by tento nežádoucí vliv měla minimalizovat⁷, a která reguluje jeden z nejčastějších jevů např. při trestu odnětí svobody, kterým je negativní dopad na rodinu a blízké okolí pachatele.

Samotný pojem trest lze definovat jako opatření státního donucení, která soudy ukládají pachatelům trestné činnosti pouze na základě zákona, a kterým se působí určitá újma za spáchaný trestný čin jeho pachateli.⁸

---

⁴ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 23. 4. 1998, sp. zn. IV. ÚS 463/97.

⁵ NOVOTNÝ, Oto. O trestu a vězeňství: studie o funkcích trestu v soudobé naší společnosti. 2. vyd. Praha: Academia, 1969, str. 13.

⁶ Obdobnou úpravu nalezneme též na ústavní úrovni, a to v čl. 7 odst. 2 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina“), který stanoví, že nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

⁷ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 400.

⁸ NOVOTNÝ, O. – DOLENSKÝ, A. – JELÍNEK, J. aj. – Trestní právo hmotné I. Obecná část, Praha, Codex 1997, str. 197

1.1 Teorie trestání

Jednou ze stěžejních funkcí trestní represe je, jak již vyplývá z názvu, uložení trestní sankce.

Pro pochopení trestu jako takového jsou důležitou součástí teorie trestání a jejich rozdělení dle historického vývoje vycházejícího z pojetí samotného trestu filozofy jako Immanuel Kant, G. W. F. Hegel či F. von Liszt, ale také jejich někdejší i současné využití v právníkové praxi. Pokud bychom se nejprve zaměřili na historické pojetí vývoje teorie trestání, můžeme obecně říci, že v průběhu historie⁹ se přístup k trestání pachatelů trestných činů značně vyvíjel a transformoval, neboť problematika trestání patří mezi jednu z nejstarších a velice diskutovaných. Za tyto změny se především zasadila různá vývojová stadia společnosti, ke kterým docházelo v průběhu historie a vždy se v nich odrážel tehdejší stupeň sociálního rozvoje společně s postavením a mírou ochrany lidských práv a svobod, ale také povinností.¹⁰

Pro účely této práce, stejně jako je tomu ve většině případů právnických učebnic, lze teorie trestání shrnout do dvou základních pojetí, která se rozcházejí v názorech na to, co by mělo být účelem trestu a jak dosáhnout jeho úspěšného uplatnění v praxi. Těmito teoriemi jsou **teorie absolutní** a **relativní** a jakýmsi novodobým kompromisem mezi nimi jsou teorie smíšené.¹¹

Pokud se budeme chtít i nadále držet historické linky, která je pro pochopení pojetí trestu a chápání výchozích stanovisek dvou základních právnických škol (tedy *klasické školy trestního práva* a *pozitivistické školy trestního práva*), neboli směrů rozdělení teorií trestání, zásadní, je nejvhodnější začít přiblížením **teorie absolutní**, jinak známé též jako teorie retributivní neboli odplatné¹². Jak již název samotné teorie a ostatně i definující formule *punitur quia peccatum est*¹³ napovídá, teorie absolutní je v podstatě velice jednoznačně

---

⁹ Srov. FOUCAULT, Michel. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení. Studie*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9, s. 49.

¹⁰ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu. Knihovnička LexisNexis*. Praha: LexisNexis, 2007. ISBN 978-80-86920-24-5, str. 11 a násl.

¹¹ Takovému rozdělení je pro českou odbornou společnost silně vžitá a typická. Samozřejmě v podrobněji zaměřené literatuře nalezneme jiné názvosloví a detailnější dělení. Například Lata ve svém díle *Účel a smysl trestu* rozděluje teorie trestání na dvě hlavní koncepce – teorie retribuční a teorie utilitární (namísto teorie absolutní a relativní) přičemž jedním z důvodů je dle jeho názoru přílišná obecnost a nedostatečné vymezení. (LATA, Jan. *Účel a smysl trestu. Knihovnička LexisNexis*. Praha: LexisNexis, 2007. ISBN 978-80-86920-24-5, str. 8.)

¹² Mezi zastánce teorie absolutní patřil například již výše zmíněný Immanuel Kant.

¹³ V překladu: „trestá se, protože bylo spácháno zlo“.

jednostranně zaměřená na odplatu (tedy trest) za vykonané zlo.¹⁴ Samotný trest je tedy odplatou, a jako takový by měl dosahovat, pokud možno, stejného negativního dopadu na pachatele, jako který byl způsoben daným trestním činem. Definice trestu je zde, jak vyplývá z kontextu tedy velice jednoduchá: pokud je spácháno zlo, nastane trest a spravedlnosti je tak učiněno zadost.¹⁵

V současné době se již absolutní teorie trestání ve své „čisté“ podobě považuje za překonanou a „moderní trestněprávní systém zohledňuje rovněž následky, které by mohly být vyvolány aplikací právní normy a pro takové případy, kdy bezvýjimečné prosazení trestní normy by mohlo způsobit více škody než užitku, připouští některé výjimky z obecně platných pravidel ofiiciality a legality.“¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 893/2020 rovněž připomíná zásadu subsidiarity trestní represe, kdy má být přistoupeno k trestně právní kvalifikaci a následnému uložení trestu jako prostředku poslední instance neboli že se jedná o prostředek „ultima ratio“.¹⁷

Další z teorií je východisky i využitím v praxi o něco mladší **teorie relativní**. S touto teorií je více spjata výše zmíněná *pozitivistická škola trestního práva*, jejíž náhled na trest je spíše preventivního než odplatného rázu.¹⁸

Trest je v těchto teoriích použit s možná až odstrašujícím významem a s cílem odradit pachatele od páčání trestných činů. V některých teoriích řadících se do této skupiny jsou prevence generální a speciální rozděleny ještě dále dle jejich specifického využití (např. *teorie psychologického donucení*, jejímž autorem je P.J.A. von Feuerbach). V rámci definičního *punitur, ne peccetur*, v překladu: trestá se, aby nebylo páčáno zlo, je tedy klíčové preventivní slovo „aby“.¹⁹

Poslední z teorií, kterým se v této kapitole budu věnovat jsou **teorie smíšené**. Teorie smíšené usilují o spojení a dosažení kompromisu mezi teoriemi absolutními a relativními, jedná se tedy také z logiky věci o teorie nejnovější. Prolnutí preventivního a odplatného

---

¹⁴ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část. Právnícké učebnice*. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-042-3, s.462.

¹⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 396.

¹⁶ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 893/2020, ze dne 25. 11. 2020.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ KOPŘIVA, Marcela. *Soudce v říší účelu trestu*. *Trestněprávní revue*, 2020, č. 3, s. 129-134.

¹⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část. Právnícké učebnice*. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-042-3, s.63.

charakteru trestu by tedy mělo vyústit v takový trest, který bude působit na pachatele trestného činu jak odplatným, tak preventivním chápáním trestu. Pachatel tedy dle Solnaře: „Dostane, co sám pokládá za spravedlivé, je trestem varován a v rámci možností také trestem vychováván.“²⁰

V současném právním systému naprosté většiny vyspělých zemí lze tedy smíšené teorie označit za nejvíce žádané řešení. Ačkoli by se na první pohled mohlo nabýt dojmu, že teorie relativní a absolutní nemají mnoho společného či by je dokonce bylo možné označit za protichůdné, jejich sloučení je nejen možné, ale i plně aplikovatelné v praxi.

1.2 Systém trestů

Česká úprava trestního práva vychází z tzv. dualismu²¹ trestněprávních sankcí, který umožňuje dělit trestní sankce na tresty a ochranná opatření²², kterými se budu zabývat v nadcházející kapitole.

Systémem trestů se rozumí jejich určité uspořádání, ať už jde o hierarchické řazení od trestů nejzávažnějších a pro pachatele nejcitelnější, jako je nepodmíněný trest odnětí svobody, až po řazení dle postihovaných zájmů a následně vzájemné vztahy mezi nimi. V českém trestním právu je systém trestů upraven taxativním, neboli uzavřeným výčtem trestů, které může soud uložit za spáchané trestné činy, a to v ustanovení § 52 odst. 1 trestního zákoníku, ve kterém nalezneme 13 různých trestů²³:

---

²⁰ SOLNAŘ, V., VANDUCHOVÁ, M. Tresty a ochranná opatření. S. 22. In SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Marie VANDUCHOVÁ. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009.

²¹ Za určitou zajímavost považuji rozdíl oproti systému trestních sankcí ukládaných mladistvým, neboť v tomto případě se jedná o monistický model.

²² Srov. § 36 trestního zákoníku

²³ Názory se neshodují, zda je podmíněný trest odnětí svobody považován za samostatný druh trestu, či nikoliv. Dle Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 7 Tdo 751/2012-I.-125 jsou: „*podmíněný trest odnětí svobody a nepodmíněný trest odnětí svobody jen různými formami odnětí svobody jako jediného druhu trestu, a nikoli dvěma druhy trestů.*“ Jelínek ovšem zastává jiný názor, tedy to, že se jedná o zvláštní druh trestu. Opírá jej mimo jiné o výčet trestních opatření uvedených v § 24 ZSVM, kde se vyskytuje odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení) a je zde uveden jako samostatný druh trestního opatření (JELÍNEK, Jirí. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 404). Osobně se přikláním k názoru Nejvyššího soudu, neboť výčet druhů trestů, jak již bylo řečeno, je výčtem taxativním, z čehož se domnívám, že záměr zákonodárce byl v tomto případě jasný. Zákon explicitně stanovuje v § 52 odst. 2 trestního zákoníku, že se trestem odnětí svobody rozumí všechny jeho formy, tudíž i podmíněný trest odnětí svobody a z toho důvodu je nesprávné jej považovat za samostatný druh trestu.

- odnětí svobody,
- domácí vězení,
- obecně prospěšné práce,
- propadnutí majetku,
- peněžitý trest,
- propadnutí věci,
- zákaz činnosti,
- zákaz držení a chovu zvířat
- zákaz pobytu,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání,
- ztrátu vojenské hodnosti, a
- vyhoštění.

Do výčtu trestů je nutné zařadit i tresty vyjmenované v zákoně č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o trestní odpovědnosti právnických osob**“ nebo „**TOPO**“). Ustanovení § 15 TOPO doplňuje výčet trestů oproti trestnímu zákoníku o následující čtyři tresty:

- zrušení právnické osoby,
- zákaz plnění veřejných zakázek nebo účast ve veřejné soutěži,
- zákaz přijímání dotací a subvencí, a
- uvěřejnění rozsudku.

Pro úplnost je nezbytné zmínit i trestní sankce ukládané mladistvým, tedy trestní opatření, dle § 24 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o soudnictví ve věcech mládeže**“ nebo „**ZSVM**“). Ustanovení § 24 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže se od § 52 trestního zákoníku odlišuje jediným trestním opatřením a tím je peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu.

Pomocí taxativního výčtu v trestním zákoníku je naplněna jedna ze základních zásad, kterými je trestní právo hmotné řízeno. Jedná se o zásadu *nulla poena sine lege*, neboli zásada legality a zásada zákonnosti, která je upravena na ústavní úrovni v čl. 39 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Listina**“). Dle této zásady nelze

nikoho trestat za čin, který není zákonem zakázán. Druhou zásadou, která určitým způsobem doplňuje výše popsanou zásadu *nulla poena sine lege* a je obsažena v §12, odst. 1 trestního zákoníku, je zásada *nullum crimen sine lege*, tedy že není zločinu bez zákona, což ve své podstatě znamená, že pouze trestní zákon stanovuje, co je trestným činem a jakou sankci lze za daný trestný čin uložit.

Jednotlivé taxativně stanovené tresty lze dělit do skupin podle různých kritérií. Třídění je možné provést na základě několika klíčů, a to podle zájmů které tresty postihují (svoboda, majetek, čest), dále zda lze trest uložit samostatně, či pouze vedle jiného trestu, také podle toho, zda lze tresty uložit kterémukoliv pachateli trestného činu, anebo jen omezenému kruhu pachatelů a dle věku pachatele – zda je možné uložit trest pouze dospělému pachateli, nebo i mladistvému. K uvedení konkrétních příkladů lze užít tresty z prvního uvedeného případu, tedy u trestů postihujících svobodu, jsou to trest odnětí svobody, domácího vězení, obecně prospěšných prací, zákazů činnosti, zákazů držení a chovu zvířat, zákazů pobytu, zákazů vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce a trest vyhoštění, majetku se týkající peněžité tresty či propadnutí majetku a propadnutí věci a co se týče cti, tak ztráta čestných titulů nebo vyznamenání nebo ztráta vojenské hodnosti.²⁴

1.3 Alternativní tresty

V českém trestním právu mohou být tresty rozděleny do dvou hlavních kategorií. První kategorie obsahuje nepodmíněný trest odnětí svobody, kdežto druhá kategorie, která v českém systému práva převažuje, obsahuje tresty, které nejsou spojeny s trestem odnětí svobody a nezpůsobují izolaci pachatele od společnosti.²⁵ Tímto způsobem jsou nabídnuty alternativní způsoby trestání (obecně alternativní tresty), které v tomto kontextu nepřinášejí negativní aspekty spojené s trestem odnětí svobody.

Alternativní tresty se rovněž vyvíjely v průběhu let, ovšem k největšímu rozmachu v České republice došlo po roce 1989. Až v následujících letech, a především po vzniku samostatné České republiky, se postupem času začal rozšiřovat katalog trestů. Důležitým se stal rok 1996, kdy byl zaveden trest obecně prospěšných prací. Obecně lze konstatovat, že za každým velkým milníkem v rozvoji seznamu trestů stála příslušná novela trestních zákonů.²⁶

²⁴ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 406-408.

²⁵ SOTOLÁŘ, Alexander; PÚRY, František a ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Beckovy příručky pro právní praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-350-7, s. 274–276.

²⁶ <https://justice.cz/web/msp/alternativni-tresty/-/clanek/vyvoj-alternativnich-trestu-v-ceske-republice>

Alternativní tresty nepůsobí pouze jako prostředek k řešení problematické resocializace pachatelů po vykonání trestu odnětí svobody a přeplněných věznic, ale také umožňují přizpůsobit trest povaze a individualitě spáchaného trestné činu²⁷, což je pro správné uložení trestu a jeho nápravného účinku zcela zásadní.

Na systém dělení alternativních trestů lze pohlížet z více stran. Například Ščerba dělí odlišně alternativní tresty podle toho, zda mluví o jejich širším anebo užším vymezení. V užším pojetí považuje pouze za „plně“ alternativní tresty jen takové, které naplňují svůj primární účel, tedy působí jako plná náhrada za nepodmíněný trest odnětí svobody. Tímto vymezením by se mezi alternativní tresty řadil jedině trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací, peněžitý trest a podmíněné odsouzení.²⁸

Obecnějším pohledem nebo také širším vymezením se do seznamu alternativních trestů řadí veškeré tresty v § 52 trestního zákoníku, mimo zmíněný nepodmíněný trest odnětí svobody. Osobně nesdílím Ščerbův názor a dělení alternativních trestů na užší a širší pojetí. Alternativním trestem by měl být chápán každý trest, který je možné uložit alternativně namísto nepodmíněného trestu odnětí svobody, neboť právě nepodmíněný trest odnětí svobody lze dle zvláštní části trestního zákoníku uložit za každý trestný čin. Samotný fakt, že některé alternativní tresty, tedy trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací a za určitých podmínek peněžitý trest a podmíněné odsouzení, není možné uložit společně s nepodmíněným trestem odnětí svobody a je tak možné je chápat jako alternativní tresty v pravém slova smyslu, dle mého názoru ještě nemůže znamenat, že ostatní tresty nejsou tresty alternativními. Již ze samotné podstaty věci totiž nelze uzavřít, že ostatní tresty nejsou, byť pouze dle Ščerbova užšího pojetí alternativního trestu, tresty alternativními, neboť jejich uložení namísto nepodmíněného trestu odnětí svobody je otázkou *ad hoc*, je tak možné je uložit jak vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, tak namísto něj. Zároveň nesouhlasím s názorem, že trest ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a trest ztráty vojenské hodnosti lze považovat v nejširším pojetí za alternativní trest. Jelikož tyto tresty nelze uložit namísto nepodmíněného trestu odnětí svobody, tedy nemohou být jeho alternativou, nelze je za alternativní považovat.

1.4 Ochranná opatření

---

²⁷ SOTOLÁŘ, Alexander; PÚRY, František a ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Beckovy příručky pro právní praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-350-7, s. 3.

²⁸ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Teoretik. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-87576-93-9, s. 31.

Jak již bylo řečeno český právní systém je založen na dualismu trestních sankcí. Tato kapitola se bude zabývat právě druhým typem, a to ochrannými opatřeními. V obou případech se jedná o prostředek státního donucení, který zachovává samostatný účel trestu jako takového. Ochranná opatření mají však především povahu preventivní, nikoliv represivní.²⁹

Ochranná opatření, jejichž výčet nalezneme v ustanovení § 98 trestního zákoníku, jsou tedy i v tomto případě následkem trestného činu nebo činu jinak trestného³⁰, což znamená, že mohou být uložena trestně odpovědným pachatelům, ale zároveň i pachatelům, kteří trestně odpovědní nejsou.³¹ Z tohoto důvodu jsou ochranná opatření ukládána pachatelům nebezpečným sobě ale i společnosti, z důvodu potřeby terapie, izolace, či v případě mladistvých především výchovy.³²

Tresty i ochranná opatření mají společnou především snahu o ochranu společnosti a vycházejí rovněž ze zásady subsidiarity trestní represe a přiměřenosti, kterou výslovně uvádí i trestní zákoník. Z ustanovení § 96 TZ vyplývá, že ochranné opatření lze uložit pouze, je-li přiměřené povaze a závažnosti pachatelem spáchaného činu, stejně jako úrovni nebezpečí, které v budoucnu hrozí zájmům chráněných zákonem ale i pachateli samotnému.

Naopak největším rozdílem oproti trestům, kromě možnosti uložení i za čin jinak trestný, je onen zmíněný preventivní charakter, který s sebou nese morálně politické odsouzení spáchaného činu, ale ani osob, kterým jsou ukládána.³³

Ochranná opatření lze rozdělit do dvou základních kategorií. První jsou ochranná opatření, která zasahují do osobní svobody, tedy ochranné léčení a zabezpečovací detence a do druhé skupiny patří ochranná opatření cílená na majetek, tedy zabránění věci nebo zabránění části majetku.³⁴ Svou vlastní kategorií je opatření ochranné výchovy ukládané pouze mladistvým, jehož účelem je „*kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit*

---

²⁹ Novotný, O., Vanduchová, M. a kol.: Trestní právo hmotné – 1. Obecná část, 5. jubilejní, zcela přepracované vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 478.

³⁰ Čin, který by za jiných okolností splňoval znaky trestného činu, ale v daném případě je beztrestný. Jedná se o situace, kdy absentuje dostatek obecných znaků, jako je přičetnost či věk a následná rozumová a mravní vyspělost anebo byl čin spáchán za okolností vylučujících protiprávnost.

³¹ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-866-2, s.302.

³² SOLNAŘ, V., VANDUCHOVÁ, M. Tresty a ochranná opatření. s. 241. In SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Marie VANDUCHOVÁ. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009.

³³ Tamtéž, s. 235.

³⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 476.

společnost před pácháním provinění mladistvými.“³⁵ Rozdíl tedy lze nalézt především v tom, že uložením ochranné výchovy nevzniká podstatný vliv a změna režimu mladistvého.

Zajímavostí je, že ochranné léčení a zabezpečovací detence nemají zákonem stanovenou maximální délku svého trvání. Zákon pouze uvádí, že jejich výkon trvá, dokud to vyžaduje jejich účel, či v případě zabezpečovací detence, ochrana společnosti. Nicméně je stanovena soudu povinnost v daných časových úsecích³⁶ provést zhodnocení, zda důvody pro jejich dalších pokračování stále trvají.

---

³⁵ § 21 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

³⁶ U ústavního ochranného léčení maximálně dvě léta, v případě zabezpečovací detence je tato povinnost stanovena na dobu nejdéle dvanácti měsíců. Srov. § 99 odst. 6 a § 100 odst. 5 trestního zákoníku.

2. Trest zákazu činnosti

Jedním z výše uvedených alternativních trestů je právě trest zákazu činnosti, který je hlavním tématem této práce a kterému se budu podrobněji věnovat v nadcházejících kapitolách, jakožto způsobu alternativního trestání, který je dle mého názoru jedním z nejcitelnějších pro pachatele trestných činů, a tudíž je prakticky jedním z nejúčinnějších.

Trest zákazu činnosti je v současné době jeden z nejčastěji ukládaných trestů především pro svůj účel, který spočívá v prevenci opětovného spáchání trestného činu pachatelem, jehož se dopustil v souvislosti s výkonem určitého povolání, funkce nebo dalších činností, které výslovně zmiňuje trestní zákoník.³⁷ Účel trestu zákazu činnosti je velice přímočarý. Tento trest má pachateli zabránit v dalším páčání dané trestné činnosti, jež k tomu využil nebo která pachateli poskytla podmínky pro spáchání, byť i jen nedbalým výkonem oné činnosti.³⁸

O vhodnosti trestu zákazu činnosti jako alternativního trestu, ať už uloženého jako trest samostatný, nebo vedle jiného trestu, hovoří i každoročně zveřejněné statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Ze statistického listu zaměřujícího se na přehled všech uložených trestů za rok 2022 vyplývá, že trest činnosti byl uložen v 18 119 případech, nutno však podotknout, že 17 588 takto uložených trestů bylo ve formě trestu zákazu řízení motorových vozidel.³⁹

Právní úpravu trestu zákazu činnosti nalezneme v ustanovení § 73 a § 74 trestního zákoníku, která stanovují výměru, podmínky uložení, okruh zakazovaných činností a výkon tohoto trestu. Trest zákazu činnosti je již ze své podstaty nejčastěji ukládán jako trest vedlejší, avšak zákon umožňuje uložit zákaz činnosti i jako trest hlavní, a to za současného splnění dvou podmínek. Tyto podmínky jsou formulovány v ustanovení § 73 odst. 2 TZ. První podmínka je splněna, pokud trestní zákoník dovoluje uložení tohoto trestu za spáchaný trestný čin. Kdežto druhá podmínka spočívá v povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Pokud tedy s ohledem na výše uvedené a na osobu pachatele a jeho poměry se uložení jiného trestu již

---

³⁷ PŮRY, František. § 73 [Zákaz činnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1233, marg. č. 1.

³⁸ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-866-2, s. 294.

³⁹ *Přehled o všech uložených trestech/trestních opatření (trest 1, 2, 3, 4)*. Rok 2022. Statistický list trestní pro fyzické osoby. [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR: Infodata. Přehledy statistických listů. [cit. 20. 7. 2024] Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statisticky-ch-listu.html>

nejeví jako účelné, resp. se trest zákazu činnosti jeví jako dostatečný, lze ponechat trest zákazu činnosti jako trest samostatný.

Trest zákazu činnosti se ukládá vždy pouze fakultativně, a to po splnění výše zmíněných podmínek. Za minulé úpravy, tedy v trestním zákoně, se nicméně trest zákazu činnosti ukládal i obligatorně v případech „*dopustil-li se pachatel trestného činu pletich při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 128a odst. 3, § 128b písm. c) nebo § 128c písm. c), přijímání úplatku podle § 160, podplácení podle § 161, nepřímého úplatkářství podle § 162 anebo pletich v insolvenčním řízení podle § 256b v souvislosti se svým postavením, funkcí nebo činností způsobitou ovlivnit řádný průběh nebo výsledek zadávacího, insolvenčního nebo koncesního řízení, veřejné soutěže nebo veřejné dražby, pokud povaha postavení, funkce nebo vykonávané činnosti umožňuje uložení takového trestu.*⁴⁰ Část toho ustanovení byla však zrušena po přijetí nového, současně platného a účinného, trestního zákoníku.

2.1 Podmínka souvislosti se spáchaným trestným činem

Jak již bylo řečeno, trest zákazu činnosti lze uložit pouze v souvislosti s výkonem zákonem určené činnosti.

Soud ovšem může pachateli trestného činu uložit trest zákazu činnosti jen za předpokladu splnění nezbytné podmínky v ustanovení § 73 odst. 1 TZ, které zde uvádí potřebu souvislosti mezi spáchaným trestným činem a zakazovanou činností: „... *jen ohledně takové činnosti, v souvislosti, s kterou se pachatel dopustil trestného činu. Tato souvislost musí být přímá, bezprostřední. Nestačí, že pachatel projeví trestným činem morální nezpůsobilost k výkonu činnosti.*“⁴¹ Nejvyšší soud k tomuto názoru dospěl v roce 1979 v případě obviněného, který se dopustil tehdy trestného činu pohlavního styku s osobou stejného pohlaví. Jelikož se jednalo o osobu nezletilou a obviněný na střední škole shodou okolností vyučoval jeden z předmětů, byl mu soudem nižší instance chybně uložen i trest zákazu výkonu učitelského povolání na všech školách. Nejvyšší soud ovšem zdůraznil fakt, že obviněný nepotkal nezletilého v souvislosti s výkonem svého povolání, nýbrž se s ním seznámil na autobusové zastávce, tudíž setkání bylo zcela náhodné a nezakládá tedy souvislost mezi výkonem povolání obviněného a spáchaným trestným činem.⁴²

---

⁴⁰ § 49 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze 6. 4. 1979 sp. zn. 1 Tz 11/79.

⁴² Tamtéž.

Přímá souvislost mezi spáchaným trestným činem a činností, která by měla být zakázána, lze vyvodit z faktu, že tato činnost nejenom sdílí věcné (vnitřní, účelové), ale i místní a časové charakteristiky s daným trestným činem. Teorie trestního práva akceptuje souvislost mezi spáchaným trestným činem a aktivitou, která může být zakázána, přičemž tato spojitost platí nejen v situacích, kdy byl trestný čin spáchán přímo během vykonávání konkrétní činnosti. Stačí, jestliže tato činnost pachateli poskytla příležitost ke spáchání trestného činu nebo spáchání usnadnila.⁴³ Ne vždy je ovšem snadné rozhodnout, zda spáchaný trestný čin byl v úzké souvislosti s výkonem jisté činnosti. Za pravdu tomuto tvrzení dává bohatá judikatura Nejvyššího soudu.

Příkladem lze uvést případ, kdy obviněnému byl uložen zákaz řízení motorových vozidel, neboť naváděl jiného řidiče k trestnému činu opilství, přestože si byl vědom faktu, že druhý řidič byl podnapilý, ale i přesto řidiče přemluvil k vykonání jízdy. V tomto případě soudy nižších instancí chybně vyložily nutnou podmínku souvislosti zakazované činnosti se spáchaným trestným činem. Nejvyšší soud ČSSR proto zrušil výrok o trestu zákazu řízení motorových vozidel a v odůvodnění stanovil, že zákaz určité činnosti lze uložit jen pachateli, který sám trestné jednání vykonával, v tomto případě by tedy sám obviněný musel řídit podnapilý. Nelze tedy uložit zmíněný zákaz činnosti osobě, která byla pouhým návodcem, či pomocníkem.⁴⁴

Dalším příkladem chybného uložení trestu zákazu činnosti, právě pro nedostatek přímé souvislosti s trestným činem, se zabývá usnesení Nejvyššího soudu⁴⁵. Klade si otázku, zda lze uložit trest zákazu řízení motorových vozidel pachateli majetkové trestné činnosti (v tomto případě krádeže), který se jej dopustil odcizením osobního automobilu. V tomto případě obviněný odcizil zaparkované vozidlo, které následně nastartoval klíči ke stejnému druhu automobilu, a následně s ním ujel, načež obviněný dodatečně vyměnil registrační značky a vozidlo nadále sám používal. Nejvyšší soud dospěl k názoru, že podstatou trestného činu bylo přisvojení si cizí věci, nikoliv jejího zmocnění se. Soud neshledal nebezpečnost trestného činu v tom, že obviněný s vozidlem odjel, tedy vozidlo řídil, ale naopak tvrdí, že je dána odcizením cizí věci za účelem trvalé dispozice s ní. Trestný čin byl tedy dokončen samotným odcizením

---

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 3 Tdo 1595/2011.

⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soud ČSSR ze dne 27. 5. 1965, Tzv 16/65

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soud ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1165/2006

automobilu a následné nakládání obviněného s vozidlem po spáchání činu není dostatečným důvodem pro uložení trestu zákazu řízení motorových vozidel.

Podobný případ řešil i Krajský soud v Českých Budějovicích. Obžalovaný byl uznán vinným trestnými činy krádeže a poškozování cizí věci, kterých se měl dopustit rozbitím skel dveří automobilů a dalšími násilnými způsoby, přičemž následně odcizil z vícero vozidel vybavení v podobě autorádií s přehrávači. Okresní soud obžalovaného za spáchané trestné činy odsoudil k úhrnnému trestu odnětí svobody, vedle něhož byl obžalovanému uložen trest zákazu řízení motorových vozidel. Po odvolání obžalovaného Krajský soud zrušil výrok týkající se uložení trestu zákazu činnosti, neboť pachatel nevyužil řízení motorového vozidla k páčání trestné činnosti ani v její souvislosti. Taková přímá a bezprostřední souvislost by byla dána pouze za předpokladu, jestliže by pachatel zneužil řízení motorového vozidla k páčání trestné činnosti, nebo alespoň způsobem, který by trestnou činnost usnadňoval. Krajský soud v usnesení vyjádřil potřebu, při ukládání trestu zákazu řízení motorových vozidel za majetkovou trestnou činnost, „*vždy třeba zkoumat, zda pachatel užívá motorového vozidla k páčání majetkové trestné činnosti a jsou-li tak splněny podmínky pro uložení tohoto druhu trestu, či zda majetková trestná činnost s řízením motorového vozidla souvisí jen náhodně.*“⁴⁶

Nakonec je za vhodné zmínit možnost uložit pachateli trestného činu trest zákazu činnosti vícera různých činností současně, avšak pouze za situace, kdy soud dojde k názoru, že se pachatel všemi činnostmi dopustil trestné činnosti.⁴⁷ Z toho důvodu je důležité, aby soud jednoznačně vymezil druh a rozsah zakázané činnosti.

2.2 Rozsah

K dosažení dostatečného výchovného a zároveň odstrašujícího účelu trestu zákazu činnosti je zcela stěžejní, aby soud správně a řádně vymezil jeho rozsah. S ohledem na výchovný charakter trestu zákazu činnosti je při jeho vymezení důležité zejména dbát na individuální okolnosti nejen samotné trestné činnosti, ale také upřít pozornost k osobě pachatele a jeho osobním poměrům. Trest zákazu činnosti tak má za tímto účelem omezit práva pachatele jen na nezbytně nutnou dobu a v takové míře, která koresponduje s mírou závažností spáchaného trestného činu, ale také s osobou a poměry pachatele.⁴⁸ Tuto problematiku lze

---

⁴⁶ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 1. 1996, sp. zn. 3 To 952/95.

⁴⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 19. 1. 1984, sp. zn. 11 To 112/83

⁴⁸ Srov. Novotný, O.: K otázkám trestu zákazu činnosti, Socialistické soudnictví č. 3/1966, s. 132.

nejlépe shrnout slovy Nejvyššího soudu, tedy: „*Pokud jde o rozsah zákazu činnosti, nutno též vycházet především ze souvislosti činnosti se spáchaným trestným činem. Příliš úzké vymezení nebude zaručovat dostatečnou ochranu společnosti před opakováním trestného činu ze strany pachatele, příliš široké určení může bezdůvodně omezovat pracovní, společenské a jiné uplatnění pachatele a jeho resocializaci.*“⁴⁹

Jak již bylo řečeno, účelem a cílem trestu zákazu činnosti je zamezit pachateli v dalším páchání trestné činnosti v souvislosti se kterou se trestné činnosti dopustil, proto je stanovení správného rozsahu trestu zákazu činnosti klíčové. Je-li takové vymezení rozsahu příliš úzké, dává to pachateli prostor k dalšímu páchání trestné činnosti a zneužití dané činnosti. V opačném případě, tedy pokud je rozsah vymezen příliš široce, je riziko, že by nebyla naplněna podmínka přímé a bezprostřední souvislosti, s čímž úzce souvisí nemožnost naplnění účelu trestu zákazu činnosti. Bylo by vymezení rozsahu stanoveno příliš široce, hrozí také stížení společenského, ale i pracovního uplatnění pachatele, což má za následek jak zhoršení podmínek pro pachatelovu úspěšnou resocializaci, tak i výkon takto široce vymezeného trestu zákazu činnosti se stává hůře kontrolovatelným.⁵⁰

Nejvyšší soud se zabýval otázkou, v jakém případě již jde o příliš široké vymezení trestu zákazu činnosti spočívající v provozování živnosti. V rozsudku vyjádřil názor následovně: „*Byl-li trestný čin spáchán v souvislosti s více druhy živnostenského podnikání, nelze jeho pachateli uložit trest zákazu činnosti spočívající v zákazu provozování všech živností podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. Zákaz činnosti je třeba v takovém případě omezit jen na ty druhy živnosti, jejichž výkon má přímou souvislost se spáchaným trestným činem.*“ Zároveň upozornil na situaci, která může splňovat podmínky pro podání stížnosti pro porušení zákona (dle ustanovení § 266 odst. 2 TŘ), a to v případě příliš široce vymezeného rozsahu trestu zákazu činnosti není-li v souladu s podmínkou souvislosti se spáchaným trestným činem.⁵¹

Příkladem příliš úzkého vymezení rozsahu činnosti je uložení zákazu výkonu funkce hmotně odpovědného vedoucího obchodu v případě poškozování spotřebitele. Taková situace nastala ve Slaném, kdy obviněné získaly peněžitý prospěch na úkor spotřebitelů ředěním zmrzliny mlékem, či například odebíráním menšího množství kávy a následném užití k osobní

---

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 6 Tdo 1228/2020, a další.

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 1996, sp. zn. Tzn 28/95.

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. 4 Tz 51/2002

potřebě nebo za účelem prodeje. Okresním soudem byla za spáchaný trestný čin uložen mimo další sankce i trest zákazu výkonu funkce odpovědného vedoucího obchodu a služeb. V neprospěch obviněných podal generální prokurátor České socialistické republiky stížnost pro porušení zákona, neboť byl názoru, že takto vymezeným rozsahem zakázané činnosti nemůže být v budoucnu obviněným zabráněno spáchání trestné činnosti při výkonu jiné funkce spojené s hmotnou odpovědností než ve funkci vedoucí provozovny. Nejvyšší soud dal za pravdu Okresnímu soudu potřebou uložit trest zákazu činnosti, neboť se obviněné opravdu dopustily trestné činnosti v souvislosti s hmotnou odpovědností, ale již nesouhlasil s určeným rozsahem. Nejvyšší soud v rozsudku vyjádřil názor, že: *„takové určení rozsahu zakázané činnosti nevylučuje, aby obviněné mohly zastávat zaměstnání spojené s hmotnou odpovědností v jiných než vedoucích funkcích obchodu a služeb (např. jako prodavačky, pokladní, skladnice apod.) a navíc i v jiných socialistických organizacích a orgánech než těch, jejichž předmětem podnikání jsou obchod a služby. Toto příliš úzké určení rozsahu zakázané činnosti je v rozporu se zájmem ochrany společnosti před opakováním trestné činnosti obviněných.“*⁵²

Není výjimkou ani uložení trestu zákazu činnosti, ve kterém zcela absentuje vymezení rozsahu zakázané činnosti. Takovou situaci se zabýval Nejvyšší soud v případě uložení trestu zákazu činnosti na dobu tří let právnické osobě podle ustanovení § 20 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Právě kvůli nevymezení rozsahu ministryně spravedlnosti podala ve prospěch obviněné právnické osoby stížnost pro porušení zákona. Uvedla, že : *„vyslovení obecnějšího trestu zákazu činnosti, například podnikání ve více oborech, přichází v úvahu, pokud se právnická osoba dopustila v souvislosti s nimi obdobného trestného činu například zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku, není v souladu se zákonem právnické osobě zakázat výkon jakékoliv činnosti v určitém odvětví nebo výkon všech druhů podnikání.“* Přesné vymezení činnosti, jejíž výkon soud zakazuje, jak již zaznělo, nezbytné pro účely výkonu trestu a jeho kontrolovatelnosti. Na závěr dodala, že takto druhově i rozsahem neomezený trest zákazu činnosti je. Zároveň konstatovala, že trest zákazu činnosti neomezený ohledně druhu či rozsahu zakázané činnosti je: *„de facto srovnatelný s trestem zrušení právnické osoby ve smyslu § 16 zákona č. 418/2011 Sb.“*, přestože nebyly splněné podmínky pro uložení takového trestu. Nejvyšší soud následně dospěl k totožnému

---

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 28. 8. 1987, sp. zn. 1 Tz 23/87.

názoru, vyslovil zjištěné porušení zákona, přičemž shledal výrok trestu „vadným, neurčitým a nejasným, jelikož jej není možné jakkoli posoudit z hlediska přiměřenosti uloženého trestu“.⁵³

2.3 Výměra

Trestní zákoník u naprosté většiny z taxativně vyčtených trestů, které je možné za trestnou činnost uložit, stanovuje minimální a maximální délku či výši daného trestu. Není tomu jinak ani v případě zákazu činnosti.

Za podmínek stanovených v § 73 TZ může soud uložit trest zákazu činnosti ve výměře s dolní hranicí trestní sazby jednoho roku a horní hranicí deseti let⁵⁴, přičemž obě hranice nelze překročit. Jedinou cestou, kterou lze dosáhnout snížení výměry dolní hranice trestu zákazu činnosti, je podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu. Za jistou odchylku se dá považovat případ uložení trestu zákazu činnosti trestním příkazem, přičemž touto cestou lze trest zákazu činnosti uložit pouze na maximální dobu pěti let.⁵⁵

Jasně vymezení doby⁵⁶ trvání zákazu činnosti je jednou z povinných náležitostí rozhodnutí soudu o uložení trestu zákazu činnosti. V opačném případě, tedy pokud by byl uložen trest zákazu činnosti bez jasného vymezení doby, po kterou má zákaz činnosti trvat, by se jednalo o trest nezákonný a odporoval by účelu trestu. Zároveň by zmíněná situace zakládala důvod k podání stížnosti pro porušení zákona.⁵⁷ Nejvyšší soud se věnoval podobnému případu, ve kterém uznal obviněného, administrátora farnosti vedoucího hodiny náboženství, vinným zločinem pohlavního zneužití dle § 187 odst. 1, 2 trestního zákoníku, za což mu byl uložen mimo jiné i zákaz činnosti spočívající v zákazu výkonu zaměstnání, povolání nebo funkce, při kterých dochází ke styku s nezletilými mladšími patnácti let. Trest byl však uložen bez výměry trestu zákazu činnosti, načež po pachatelově podání stížnosti pro porušení práva na spravedlivý proces dal Ústavní soud ve svém nálezu za pravdu stěžovateli, neboť „*chybí-li ve výroku rozsudku, jímž byl stěžovateli uložen trest zákazu činnosti, délka tohoto zákazu činnosti, trpí tím rozsudek neurčitostí a nevykonatelností a zasahuje do právní jistoty stěžovatele.*“⁵⁸

---

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2019, sp. zn. 7 Tz 63/2019.

⁵⁴ Trestní zákon z roku 1950 rozmezí trestu zákazu činnosti stanovoval na tři až deset let nebo navždy. Novelou trestního zákona z roku 1956 byla poté zrušena možnost uložit trest zákazu činnosti navždy a dolní hranici snížil na jeden rok.

⁵⁵ § 314e odst. 2 písm. d. trestního řádu.

⁵⁶ Lze stanovit na týdny, měsíce, roky, případně i dny. Srov. § 60 odst. 2 trestního řádu.

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 6 Tz 62/2019.

⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 11. 2013, II. ÚS 2529/12-2.

Konkrétní výměra trestu zákazu činnosti se v jednotlivých případech vždy stanovuje za pomoci obecných pravidel pro ukládání trestů stanovených v ustanovení § 39 trestního zákoníku, které je podrobnou konkretizací zásady přiměřenosti. Za použití zásady individualizace trestů (§ 38 TZ) a zásady zákonnosti (§ 37 TZ) je docíleno uložení spravedlivého a správného trestu.⁵⁹

V souvislosti s výměrou trestu zákazu činnosti vystupují do popředí dvě otázky. První, zda by mělo být možné snížit hranici pod dobu jednoho roku a druhá je jejím opakem, tedy zda by měla být možnost uložit trest zákazu činnosti na doživotí. V odpovědi na první otázku se názorově shodují s Púrym⁶⁰, neboť trest zákazu činnosti stanovený na kratší dobu, než je jeden rok, by postrádal onen, pro zákaz činnosti klíčový, výchovný prvek. Pokud by se spojila možnost uplatnění podmíněného upuštění od výkonu zbytku trestu s možností nižší výměry trestu, jednalo by se tak o nepřiměřeně krátkou dobu, během které by mělo dojít k nápravě pachatele. Na otázku ohledně vhodnosti (znovu)zavedení trestu zákazu činnosti na doživotí není z mého pohledu jednoduchá odpověď. Za jistý suplující mechanismus trestu zákazu činnosti na doživotí se v současné době dá považovat případná recidiva pachatelů, či trestný čin maření výkonu rozhodnutí a vyhoštění, za který lze opětovně uložit, tedy i prodloužit, trest zákazu činnosti. Horní hranice tak může být překročena „*součtem dříve uloženého a nově ukládaného trestu zákazu činnosti, pokud dosud nebyl vykonán trest zákazu stejné činnosti uložený dřívějším rozsudkem*“.⁶¹ U většiny zakazovaných činností mám jejich horní hranici za dostačující, nicméně se přikláním k názoru, že by bylo vhodné začlenit do českého právního řádu trest zákazu řízení motorových vozidel na doživotí ať formou zákazu činnosti nebo jeho vyčleněním do samostatného druhu trestu, o čemž polemizuje například Vanduchová.⁶²

2.1 Okruh zakazovaných činností

Jak již bylo uvedeno výše, podstatou trestu zákazu činnosti je povinnost zdržet se určité činnosti po stanovenou dobu, přičemž činnosti, které lze zakázat jsou stanoveny v § 73 odst. 3

---

⁵⁹ PÚRY, František. § 39 [Stanovení druhu a výměry trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 796, marg. č. 1.

⁶⁰ PÚRY, František. § 73 [Zákaz činnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1235, marg. č. 2.

⁶¹ PÚRY, František. § 73 [Zákaz činnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1235, marg. č. 2.

⁶² VANDUCHOVÁ Marie. Zákaz činnosti v československém trestním právu. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. 1989, s. 70-74.

trestního zákoníku. Lze je rozdělit do pěti kategorií, tedy na výkon zaměstnání, výkon povolání, výkon funkce nebo výkon činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení (nejčastěji se jedná o řízení motorových vozidel, dále například držení zbraní⁶³), a výkon činnosti upravené zvláštním předpisem (např. zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (dále jen „**Živnostenský zákon**“).

Z této podmínky jasně plyne fakt, kterým je nemožnost uložení zákazu jiné činnosti, pokud nespadá do jedné z výše uvedených kategorií. Příkladem činnosti, kterou nelze zakázat je i jízda na kole. Takovou situací se zabýval Nejvyšší soud, ve které se pachatel dopustil trestného činu ublížení na zdraví v souběhu s trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky, neboť pachatel nezvládl řízení jízdního kola a narazil do jiného cyklisty na téže pozemní komunikaci, za což mu byl Okresním soudem, mimo jiného, uložen právě i zákaz řízení všech motorových vozidel na dobu tří let. Nejvyšší soud nicméně konstatoval, že pachateli nelze uložit trest zákazu řízení motorových vozidel, jelikož se trestného činu nedopustil v souvislosti s řízením motorového vozidla, nýbrž jízdou na kole. V úvahu by jedině přicházel takový trest zákazu činnosti, který by spočíval v zákazu jízdy na kole, což je ovšem vyloučeno, neboť k takové činnosti není třeba zvláštní povolení či oprávnění, tudíž ji nelze zakázat.⁶⁴

I v tomto případě lze najít bohatou soudní judikaturu zabývající se právě činnostmi, které nelze zakázat za použití § 73 trestního zákoníku. Pro lepší představu lze zmínit například činnosti, kterými jsou nadměrné konzumování alkoholických nápojů⁶⁵, nakupování v samoobslužných prodejnách⁶⁶, ale i návštěvy heren a restaurací. Omezení činností, které nepadají do výčtu kategorií, může být však v některých případech docíleno uložením přiměřených omezení či povinností (například jak je tomu v ustanovení § 48 odst. 3 trestního zákona).⁶⁷

První kategorií je výkon zaměstnání. Pojmem zaměstnání, rozumí zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „**zákoník práce**“ nebo „**ZP**“) jako výkon závislé práce. V ustanoveních § 2 a § 3 zákoník práce vymezuje závislou práci pomocí definičních znaků, které musejí být kumulativně naplněny. Jedná se tedy o práci vykonávanou osobně za mzdu, plat

⁶³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 4 Tdo 195/2021.

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, 4 Tz 106/2009.

⁶⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 10. 1955, sp. zn. 1 Tz 165/55.

⁶⁶ Rozhodnutí *Nejvyššího soudu České socialistické republiky*, sp. zn. 5 Tz 32/80.

⁶⁷ AUGUSTINOVÁ, P. §. In: DRAŠTÍK, A., a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-9-4]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

nebo odměnu, jménem a dle pokynů zaměstnavatele, současně na zaměstnavatelovy náklady a odpovědnost, a to v pracovněprávním vztahu.

V rámci zákazu činnosti spočívajícím v zákazu výkonu určitého zaměstnání je nutné zmínit závěr Nejvyššího soudu, ve kterém bylo uvedeno, že: „*V rámci trestu zákazu činnosti podle § 50 odst. 1 trestního zákona nelze nařídit změnu zaměstnání obviněného.*“ Tento názor zformuloval v rámci stížnosti pro porušení zákona, neboť soud nižší instance uložil obviněnému za trestný čin ublížení na zdraví dle § 224 TZ trest zákazu řízení motorových vozidel po dobu čtyř let, ale zároveň obviněnému nařídil změnu povolání, což odůvodnil tím: „*že výrokem o trestu zákazu činnosti ztratil způsobilost k výkonu dosavadního zaměstnání řidiče.*“ Nejvyšší soud ale rázně vyjádřil svůj nesouhlas takto: „*trest zákazu činnosti záleží v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje výkon určitého zaměstnání, povolání nebo funkce nebo takové činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení. Z tohoto ustanovení ani ze žádného jiného ustanovení trestního zákona však nelze dovodit, že by současně s uložením trestu zákazu činnosti bylo možno nařídit též změnu zaměstnání. Nařízení změny zaměstnání je proto nezákonné. Takový výrok není však ani potřebný. Vyslovením zákazu řízení motorových vozidel přestal obviněný splňovat předpoklady nutné pro výkon sjednané práce řidiče a zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel proto v sobě obsahuje i nemožnost vykonávat zaměstnání řidiče po dobu výkonu tohoto trestu. Jestliže tedy okresní soud v důsledku vadného výkladu...obviněnému změnu zaměstnání nařídil, porušil v neprospěch obviněného v tomto ustanovení zákon.*“⁶⁸

Zajímavým shledávám i judikát z dob České socialistické republiky. V tomto konkrétním případě šlo o rozpor, zda je překážkou uložení trestu zákazu výkonu lékařské praxe rozvázání či zrušení pracovního úvazku, který byl do té doby vykonáván obviněným. Nejvyšší soud došel k závěru, že si tyto dvě situace neodporují, spíše naopak, neboť: „*Uložením trestu zákazu činnosti bude obviněnému znemožňovat po stanovenou dobu trvání trestu navázat takový nebo obdobný pracovní úvazek.*“⁶⁹

---

⁶⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 17. 1. 1984, sp. zn. 5 Tz 1/84.

⁶⁹ Nejvyšší soud České socialistické republiky, 7 Tz 17/88, 12. 10. 1987.

Druhou kategorií je výkon povolání. Definice povolání je složitější a komplexnější, nežli tomu je u zaměstnání, nýbrž je nutné se podívat do odborné literatury. Dle Solnaře se k výkonu povolání předpokládá, ne-li až vyžaduje příprava k výkonu daného povolání.⁷⁰ Ščerba povolání definuje jako: „*právem dovolenou činnost trvalejšího charakteru, vykonávanou obvykle z výdělečných důvodů.*“⁷¹

Další kategorií je výkon funkce. Funkce vzniká zejména prostřednictvím volby, jmenováním (např. soudce) nebo ustanovením (statutární orgán právnické osoby) a obvykle jde o placenou činnost vykonávanou v pracovním poměru. Tento pojem je užší než pojem zaměstnání, neboť ne každé zaměstnání zahrnuje výkon funkce. Navíc je možné určitou funkci vykonávat i v rámci zájmové činnosti, z čehož lze usuzovat, že se nemusí vždy jednat o výdělečnou činnost spojenou s pracovněprávním vztahem.⁷² Co se týče aplikace v praxi, může být tento trest využíván například u veřejných činitelů, politiků⁷³, soudců, statutárních orgánů nebo vedoucích pracovníků, kteří svou funkci zneužili k páchání trestné činnosti. Typickým příkladem by pak byla situace, kdy jednatel obchodní společnosti zneužije své postavení pro získání osobního prospěchu.

Trest zákazu činnosti ve formě zákazu výkonu funkce je v takovém případě nezbytný k ochraně společnosti před dalším zneužitím podobného postavení. Souvislost mezi trestným činem a zakazovanou činností může existovat i v případě, že pachatel tuto činnost vykonával pouze fakticky, aniž by splnil formální podmínky charakterizující danou funkci. K výše uvedenému příkladu lze doplnit, že zjištění, že pachatel spáchal trestný čin v rámci faktického řízení obchodní společnosti a prováděl úkony náležející jednateli, přičemž oficiálně tuto funkci zastávala jiná osoba, v roli tzv. bílého koně, může sloužit jako důvod pro uložení trestu zákazu.

Čtvrtou kategorií tvoří výkon činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení (nejčastěji se jedná o řízení motorových vozidel, dále například držení zbraní⁷⁴).

Činnostmi, které jsou podmíněny zvláštním povolením, se rozumí činnosti potenciálně nebezpečné a pro společnost důležité. Z těchto důvodů je výkon některých činností vázán na

---

⁷⁰ SOLNAŘ, Vladimír; FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009. ISBN 9788025440339, *Tresty a ochranná opatření* s. 129.

⁷¹ § 73 [Zákaz činnosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 878, marg. č. 30.)

⁷² Ščerba, F. a kol. [Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020](#), s. 878.

⁷³ Srov. KOUDELKA, Zdeněk. *Zákaz činnosti a pasivní volební právo*. Státní zastupitelství. 2007. Ročník 5. Číslo 3.

⁷⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 4 Tdo 195/2021.

předchozí nabytí určitého povolení, neboť je pro jejich výkon nutné prokázat určité dovednosti a znalosti. Podoba i forma potřebného povolení se může lišit v závislosti na druhu povolované činnosti. Nejčastěji takové povolení může být ve formě oprávnění, osvědčení nebo také průkazu (například vydání řidičského oprávnění podle § 80 a násl. zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (dále jen „**zákon o silničním provozu**“), nebo dle ustanovení § 16 a násl. zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (vydání zbrojního průkazu⁷⁵).⁷⁶

Zákaz výkonu činnosti, ke kterému je třeba zvláštního povolení, lze uložit i pachateli, který tímto povolením nedisponuje nebo nedisponoval v době spáchání trestného činu. Typickým příkladem je zákaz řízení motorových vozidel uložený pachateli bez řidičského oprávnění, kdy účelem stanoveného trestu je zajistit, aby takové oprávnění příslušné orgány ve stanovené době vydat nemohly.⁷⁷

Poslední kategorií je výkon činnosti *upravené zvláštním předpisem*. Mezi činnosti, jejichž výkon je upraven zvláštním předpisem, je třeba řadit zejména činnost provozování živnosti dle živnostenského zákona. Dalším okruhem takových činností budou tzv. svobodná povolání. Nicméně v tomto případě není vždy lehké rozhodnout, zdali se nejedná spíše o výkon povolání, mezi která mimo jiné, patří činnost advokátů⁷⁸, lékařů⁷⁹ nebo exekutorů.⁸⁰ Jedná se o takové činnosti, pro které je nezbytné složení zkoušky nebo dosažení určité kvalifikace a dalších nezbytných předpokladů. Při splnění všech podmínek stanovených zvláštními předpisy následuje obligatorní zápis do seznamu oprávněných osob k výkonu dané činnosti (Česká advokátní komora, Česká lékařská komora nebo Exekutorská komora České republiky).⁸¹

Příkladem lze uvést trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu činnosti soudního exekutora. Stalo se tak v případě, kdy byl soudní exekutor uznán vinným ze spáchání trestného činu zneužitím pravomoci úřední osoby dle ustanovení § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a),

---

⁷⁵ Podrobněji k problematice zákazu nabytí a držení střelných zbraní srov. GALO, Dušan. Trest zákazu činnosti ve vztahu k nabytí, držení a nošení střelných zbraní. *Trestněprávní revue*, 2019, č. 7-8.

⁷⁶ ŠČERBA, Filip. § 73 [Zákaz činnosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 34.

⁷⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11. 4. 1963, sp. zn. 4 Tz 12/63.

⁷⁸ Srov. zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁷⁹ Srov. zákon č. 372/2011, o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

⁸⁰ Srov. zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

⁸¹ ŠČERBA, Filip. § 73 [Zákaz činnosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 35.

d), f) trestního zákoníku, za což mu byl kromě podmíněné trestu odnětí svobody uložen zákaz výkonu činnosti soudního exekutora na dobu pěti let, neboť zde byla jednoznačně splněna podmínka přímé a bezprostřední souvislosti mezi vykonávanou činností a spáchaným trestným činem.⁸²

Další příklad, u kterého není snadné stanovit, zda se jedná o zákaz povolání, či o zákaz činnosti, jichž výkon je upraven zvláštním předpisem, byl rovněž řešen Nejvyšším soudem. Jednalo se o případ lékaře, který se dopustil trestného činu zpronevěry dle § 206 trestního zákoníku a trestného činu podvodu dle ustanovení § 209 trestního zákoníku. Pachatel, který působil pracovní pozici primáře jednoho z nemocničních oddělení se trestné činnosti dopustil tím, že převzal od syna pacienta vyšší částku v hotovosti, která měla sloužit jako úhrada za poskytnutou lékařskou péči z důvodu, že zdravotní pojišťovna nebude léčení hradit. Pachatel na místo odevzdání hotovosti do pokladny nemocnice si finanční prostředky ponechal pro vlastní potřebu. V dalším případě nepravdivě informoval jednu ze svých pacientek ohledně jejího zdravotního stavu a o případných potřebách léčby. V dovolání se pachatel dovolával především nepřipustnosti vymezení trestu zákazu činnosti na činnost lékaře. Nejvyšší soud nicméně konstatoval, že: *Bylo-li obviněnému zakázáno vykonávat konkrétní povolání lékaře, nedošlo k nepřipustnému zásahu do jeho práv. Námitku obviněného, že uložení zákazu činnosti lékaře je v jeho případě trestem nepřipustným, jelikož příležitost ke spáchání trestných činů, kterých se dopustil, získal především výkonem administrativní a vedoucí funkce primáře, je nutno odmítnout a je třeba souhlasit se státním zástupcem v názoru, že obviněný při spáchání trestných činů, kterými byl uznán vinným, zneužil osobního kontaktu s pacienty, který má jakýkoliv lékař a při kterém měl jako lékař možnost poskytovat nepravdivé informace o způsobu léčby a podmínkách jejího hrazení. Obviněný by této možnosti nebyl zbaven zákazem vykonávat pouze funkci primáře.*⁸³

---

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3138/2013.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1284/2017.

3. Trestní opatření zákazu činnosti ukládané mladistvým

3.1 Trestní opatření

Problematika sankcionování mladistvých, jak bylo uvedeno v textu výše, je upravena zákonem o soudnictví ve věcech mládeže, přičemž tento zákon je ve vztahu subsidiarity k trestnímu zákoníku a zákonu č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**trestní řád**“ nebo „**TŘ**“). Proto se zde použije zásada *lex specialis derogat legi generali*. To znamená, že se přednostně užije právní úprava speciální a v případech, kdy zákon o soudnictví ve věcech mládeže neobsahuje speciální úpravu, se subsidiárně použije trestní zákoník (případně trestní řád).⁸⁴

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) definuje mladistvého jako fyzickou osobu, která v době spáchání provinění dosáhla konce patnáctého roku života a zároveň nedosáhla konce roku osmnáctého. Trestný čin spáchaný mladistvým se dle § 6 odst. 1 tohoto zákona nazývá proviněním, jehož právním následkem je možnost uložení sankce neboli opatření. Zatímco trestní zákoník obsahuje dualismus trestních sankcí, zákon o soudnictví ve věcech mládeže je založen na jednokolejnosti, kdy tuto sankci nazývá opatřením. Dle § 10 odst. 1 ZSVM lze opatření dělit na tři druhy, a to výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření.

Právní úpravu výchovných opatření nalezneme v § 15 až § 20 ZSVM. Mezi výchovná opatření patří například dohled probačního úředníka, výchovné povinnosti a omezení nebo napomenutí s výstrahou. Cílem výchovných opatření je působit na mladistvého a nasměrovat jeho život a zároveň přiměřeně reagovat na spáchané provinění. Další skupinu tvoří ochranná opatření zakotvená v § 21 až § 23 ZSVM. Institut ochranných opatření je upraven především v trestním zákoníku, který se v tomto případě použije subsidiárně k jejich ukládání mladistvým. Výjimkou je ochranné opatření ochranné výchovy, kterou speciálně upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže, a která může být uložena pouze mladistvému a dítěti do patnácti let.⁸⁵ Vedle ochranné výchovy mezi ochranná opatření řadíme ochranné léčení, zabezpečovací detenci, zabránění věci a zabránění části majetku.

---

⁸⁴ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 491.

⁸⁵ Srov § 93 odst. 1 písm. f ZSVM.

Posledním druhem jsou trestní opatření (jejichž úpravu nalezneme v § 24 až § 35 ZSVM), která lze použít pouze za podmínky, že by odklony v trestním řízení nebo jiné druhy opatření nedosáhly zamýšleného účelu.⁸⁶ Výčet druhů trestních opatření obsažený v § 24 ZSVM je velmi podobný výčtu druhů trestů v § 52 trestního zákoníku. I z tohoto důvodu zákonodárce často odkazuje v rámci úpravy ukládání trestních opatření dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže na trestní zákoník.⁸⁷ Trestní opatření jsou v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže seřazena dle jejich závažnosti, a to od nejméně závažných, např. obecně prospěšných prací, peněžitého opatření, zákazu činnosti, až po ta nejzávažnější ve formě vyhoštění, domácího vězení či podmíněného i nepodmíněného trestu odnětí svobody.⁸⁸

3.2 Trestní opatření zákazu činnosti

Z výše uvedeného vyplývá, že i mladistvým lze uložit zákaz činnosti, a to ve formě trestního opatření. K takovému rozhodnutí soud dospěje, pokud je důvodný předpoklad, že by mladistvý mohl danou trestnou činnost opakovat. V úpravě dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže však nalezneme odchylky od obecné úpravy v trestním zákoníku, mezi které patří jednak výměra trestního opatření a jednak rozsah činností, které lze zakázat. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže tak v určitých případech stanovuje odlišné podmínky pro uložení trestního opatření zákazu činnosti.⁸⁹ Takovým specifikem je např. možnost uložení trestního opatření zákazu činnosti pouze za předpokladu, že to nebude na překážku mladistvému v přípravě na budoucí povolání, ale také možnost soudu pro mládež uložit vhodná výchovná opatření vedle samotného trestního opatření zákazu činnosti.⁹⁰

Výměra trestního opatření zákazu činnosti má totožnou dolní hranici trestní sazby, jako trest zákazu činnosti upravený trestním zákoníkem (respektive v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže není zmíněna, avšak důvodová zpráva k ZSVM ji zmiňuje⁹¹), tedy jeden rok. Speciální úprava výměry trestní sazby, kterou zákon stanovuje, spočívá v horní hranici sazby, která nesmí přesáhnout 5 let. Jedná se tedy o poloviční horní hranici oproti úpravě v trestním zákoníku.

---

⁸⁶ HULMÁKOVÁ, Jana. Trestání delikventní mládeže. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, s. 39.

⁸⁷ Srov. např. § 26 odst.1 ZSVM.

⁸⁸ BRUCKNEROVÁ, Eva. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-848-2, § 15 a násl.

⁸⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., ŽATECKÁ, E. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO218_2003CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹⁰ Srov. § 26 odst. 3 ZSVM.

⁹¹ Důvodová zpráva k zákonu 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

V některých případech, obzvláště v případech zákazů řízení motorových vozidel u mladistvých blížících se plnoletosti, se mi horní hranice trestní sazby zdá nízká. Jsem toho názoru, že by soudu měla být dána možnost, ve výjimečně závažných případech porušení zákona a bezpečnosti silničního provozu, mimořádně zvýšit horní hranici výměry. Jsem si vědoma faktu, že celý zákon o soudnictví ve věcech mládeže, je postaven na krácení horní hranice trestních sazeb na poloviční dobu, nicméně v některých situacích to nepovažuji za dostačující. Jako příklad bych uvedla smyšlenou situaci, kdy mladistvý bez řidičského oprávnění, pár měsíců před dovršením osmnáctých narozenin, opakovaně zavíní závažnou dopravní nehodu pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek případně někoho jinak ohrozí na životě. V případech takto závažné recidivy by mělo být na úvaze soudu, zda trest zákazu činnosti na dobu pěti let je opravdu dostačující.

Okruh činností, které lze zakázat mladistvým, je totožný s taxativním výčtem v § 73 odst. 3 TZ. V tomto ustanovení, nalezneme pět kategorií činností: výkon zaměstnání, výkon povolání, výkon funkce, výkon činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, a výkon činnosti upravené zvláštním předpisem. Soud dle § 26 odst. 3 ZSVM musí mít při rozhodování o uložení trestního opatření zákazu činnosti na paměti, že mladistvému lze zakázat výkon určité činnosti pouze nezpůsobí-li překážku jeho možnosti připravovat se na budoucí povolání. Jako příklad činnosti, kterou by soud nemohl v konkrétním případě zakázat, se nejčastěji uvádí situace, za které nelze mladistvému uložit zákaz řízení motorových vozidel, pokud by právě taková činnost byla součástí přípravy na jeho povolání (např. automechanik). Tato překážka pro uložení trestního opatření zákazu činnosti ovšem odpadne za situace, kdy mladistvý před jeho uložení tuto přípravu na povolání již ukončil.

4. Trest zákazu činnosti ukládaná právními osobám

4.1 Sankcionování právními osob

Vedle specifické úpravy sankcionování mladistvých ve smyslu kapitoly 4.1. této práce existuje také další samostatné odvětví alternativních trestů, které lze uložit právními osobám, jak je podrobněji popsáno dále.

Sankcionování právními osob bylo zavedeno do české právní úpravy až přijetím zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právními osob a řízení proti nim (dále jen „**zákon o trestní odpovědnosti právními osob**“ nebo „**TOPO**“), který nabyt účinnosti 1. ledna 2012. Samotné přijetí zákona vzbuzovalo silné emoce, neboť se odborná veřejnost nemohla shodnout na formě i obsahu, který by měl pojmout, ale především zda je nutné, ne-li žádoucí takový zákon vůbec přijmout.⁹²

Přijetí zákona bylo důležité z mnoha důvodů. Prvním důvodem byla stále se rozvíjející ekonomika a činnost právními osob. Dále, i když v době přijetí zákona o trestní odpovědnosti právními osob Česká republika nebyla zavázána z mezinárodních závazků k vytvoření takového zákona, „*s ohledem na své členství v mezinárodních organizacích, na jejichž půdě byly tyto smlouvy připraveny, a na priority vlastní trestní politiky, by jimi vázána být měla.*“⁹³ Dalším důvodem bylo možné nastolení rovnováhy, nebo alespoň jejich přiblížení, mezi právy a povinnostmi fyzických a právními osob, ale především tímto byla vytvořena možnost citelného postihu právními osob pomocí trestních sankcí, které se opakovaně dopouštěly porušování zákona.

4.2 Trest zákazu činnosti v TOPO

Jak bylo uvedeno výše, od roku 2012 je do českého právního řádu zanesen institut trestní odpovědnosti právními osob. Již ze samotné podstaty právními osoby je však zřejmé, že zákon o trestní odpovědnosti právními osob musí obsahovat úpravu, kterou trestní zákoník, neboť se používá subsidiárně v případech trestné činnosti právními osob, neobsahuje.

---

⁹² JELÍNEK, Jiří. *Zákon o trestní odpovědnosti právními osob: komentář s judikaturou*. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. *Komentátor*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-43-4, s. 16 a násl.

⁹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právními osob a řízení proti nim. Sněmovní tisk č. 285/0 v 6. volebním období, 2011, s. 23.[online]

Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=285&ct1=0> (cit. 28.8.2024)

Jednou ze speciálních úprav zákona o trestní odpovědnosti právnických osob je také výčet trestů, kterými je možné právnické osoby sankcionovat. Jedním z trestů dle § 15 TOPO je také zákaz činnosti. Pro právnickou osobu, tedy fiktivní osobu vytvořenou za účelem právě výkonu některých určitých činností, je pak dle mého názoru zákaz činnosti jedním z nejcitelnějších a tím pádem také nepřísnejších trestů, především pro možný likvidační účinek právnické osoby.

Trest zákazu činnosti ukládaný právnickým osobám má svá specifika stanovená v příslušných ustanovení zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Ve výše uvedeném bylo poukázáno na subsidiaritu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob ve vztahu k trestnímu zákoníku, která se uplatní v případě největšího rozdílu, a to výměře uloženého trestu zákazu činnosti, která rozdílně činí rozmezí mezi jedním rokem až dvaceti lety. Již z povahy právnické osoby a rozdílných možností jejího trvání a zachování v průběhu let (možnost přechodu právnické osoby na nástupce), je zřejmé, že trest zákazu činnosti uložený pouze na deset let nemusí být v jistých případech dostačující.

Další odlišností, oproti trestnímu zákoníku, je výskyt trestu zákazu činnosti v TOPO ve třech rozdílných formách a paragrafech, zatímco TZ zná pouze druh jeden. Jedná se o trest zákazu činnosti (§ 20 TOPO), trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účastní ve veřejné soutěži (§ 21 TOPO) a nakonec trest zákazu přijímání dotací a subvencí (§ 22 TOPO). Každému z těchto ustanovení se budu věnovat v této podkapitole.

V neposlední řadě je dalším z hlavních rozdílů, oproti úpravě v trestním zákoníku, vymezení okruhu zakazovaných činností, neboť právnické osobě nelze zakázat totožné činnosti jako osobám fyzickým. Právnické osobě lze zakázat pouze takové činnosti, ke kterým je zapotřebí zvláštní povolení či je jejich výkon upraven zvláštním předpisem.⁹⁴

První formou trestu zákazu činnosti je „obecná“ úprava v § 20 TOPO. První odstavec uvedeného ustanovení stanoví výměru, na kterou může soud právnické osobě trest zákazu činnosti uložit. Výměra trestu zákazu činnosti je stanovena od jednoho roku až po dvacet let. Soud může dle tohoto ustanovení trest zákazu činnosti uložit právnické osobě pouze v případě, byl-li trestný čin právnickou osobou spáchán v souvislosti s touto činností.⁹⁵ Činnost, která je

---

⁹⁴ PÚRY, František. § 20 [Zákaz činnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel, DĚDIČ, Jan, GŘIVNA, Tomáš, PÚRY, František, ŘÍHA, Jiří. Trestní odpovědnost právnických osob. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 453.

⁹⁵ Přičemž dle názoru Nejvyššího soudu vyjádřeného v usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 5 Tdo 1358/2021, ze dne 26. 1. 2022 může být „tato činnost“ vymezena i tak široce, že bude právnické osobě zakázán výkon všech

předmětem zákazu musí soud specifikovat.⁹⁶ Odstavec 2 stanoví obdobné užití § 17 odst. 4 TOPO. § 17 odst. 4 TOPO se zabývá (po aplikaci na zákaz činnosti) případem, kdy je trest zákazu činnosti ukládán právnické osobě, která je bankou nebo zahraniční bankou, která vykonává činnost na území České republiky prostřednictvím své pobočky, a to na základě licence udělené Českou národní bankou nebo na základě principu tzv. jednotné licence. Jedná-li se o takovou právnickou osobu (myšleno banku či zahraniční banku, resp. pobočku zahraniční banky), může soud uložit takové právnické osobě trest zákazu činnosti pouze za předpokladu, že se k onomu možnému uložení trestu vyjádřila Česká národní banka (a to k možnostem a důsledkům uložení takového trestu). K vyjádření České národní banky soud přihlédne. Stejný režim se uplatní v případech, kdy se jedná např. o pojišťovnu, zajišťovnu, spořitelni a úvěrní družstvo a další zvláštní subjekty stanovené v § 17 odst. 4 TOPO.

Dle § 21 odst. 1 TOPO může soud uložit právnické osobě trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, dopustila-se právnická osoba trestného činu v souvislosti s uzavíráním smluv na plnění z veřejných zakázek nebo s jejich plněním, s účastí v zadávacím řízení nebo ve veřejné soutěži. Jedná se tak o speciální typ zákazu činnosti, kterým se právnické osobě po dobu trvání trestu zákazu zakazuje v soudem stanoveném rozsahu uzavírat smlouvy na plnění veřejných zakázek, účastnit se zadávacího řízení nebo veřejné soutěže. Uložením tohoto speciálního typu zákazu činnosti je chráněn především veřejný zájem na regulérnosti zadávacího řízení či veřejné soutěže, zároveň se však jedná o velmi efektivní způsob, kterým se právnické osoby znemožňuje zasahovat do zadávacích řízení nebo veřejné soutěže a je tak zabráněno možnosti právnické osoby generovat zisk z nečistě získaných veřejných zakázek.

---

předmětů podnikání, které má odsouzená právnická osoba zapsané v příslušném veřejném rejstříku, avšak pouze za předpokladu, že je to odůvodněno povahou spáchaného trestného činu (Nejvyšší soud jako příklad uvádí trestný čin poškození věřitele podle § 222 trestního zákoníku). V ostatních případech však soud nemůže zakázat výkon všech předmětů podnikání, které má odsouzená právnická osoba zapsané v příslušném veřejném rejstříku, jestliže je v rámci těchto předmětů podnikání předmět, v souvislosti s nímž odsouzená právnická osoba trestný čin nespáchala (k tomu viz usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 Tdo 969/2019, ze dne 28. 8. 2019), nebo dané činnosti odsouzená právnická osoba vůbec nevykonávala, ačkoli je v příslušném veřejném rejstříku měla zapsané (k tomu viz usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 5 Tdo 329/2021, ze dne 12. 5. 2021).

⁹⁶ Soud však nemůže daný zákaz vymezit jako zákaz jakékoli činnosti odsouzené právnické osoby. K tomu viz usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 7 Tdo 1427/2019, ze dne 4. 12. 2019.

Stejně jako u trestu zákazu činnosti dle § 20 TOPO lze trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti na veřejné soutěži uložit na dobu v rozmezí od jednoho roku do dvaceti let. Při stanovení výměry tohoto trestu se tak bude vycházet z totožných pravidel a zásad. Uplatní se proto obecná úprava stanovení výměry, a to především s přihlédnutím k závažnosti trestné činnosti, ale také k negativním dopadům na právnickou osobu, její věřitele, zaměstnance či jinou osobu různými způsoby provázané s ekonomickou činností právnické osoby.

Trest zákazu plnění veřejných zakázek lze, podobně jako je tomu v případě trestu zákazu činnosti podle § 20 TOPO, uložit pouze za předpokladu, že se právnická osoba dopustila trestného činu v souvislosti s takovou zakazovanou činností, zde konkrétně v souvislosti s uzavíráním smluv na plnění veřejných zakázek, s jejich plněním, s účastí v zadávacím řízení nebo ve veřejné soutěži. Souvislost však může být dána i v případě, kdy tyto uzavřené smlouvy či účast v zadávacím řízení poskytne právnické osobě i pouhou příležitostí ke spáchání trestného činu.

Trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži jako trest samostatný může soud uložit, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu uložení jiného trestu není třeba.⁹⁷ Jedná se tak o speciální úpravu k § 15 odst. 3 TOPO, dle které lze tresty uložit samostatně nebo vedle sebe. Z této speciální úpravy je tak zřejmý záměr zákonodárce omezit možnost ukládání trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži samostatně. Jelikož je však podmínkou samostatného uložení tohoto trestu pouze jeho povaha a závažnost, tedy soudy jsou povinny zkoumat, zda je samostatné uložení trestu zákazu plnění veřejných zakázek dostatečné, vyvstává otázka, zda tato speciální úprava není nadbytečná. Těžko si představit, že by soudy dostatečnost jiného uloženého trestu právnické osobě nezkoumaly, přičemž hlediska takového přezkumu pak ve většině případů budou právě povaha a závažnost spáchaného trestného činu. Spíše tak toto ustanovení TOPO vnímám jako snahu o kladení důrazu na to, aby byl tento typ trestu zákazu činnosti ukládán především jako trest vedlejší, pokud se nejedná o trestnou činnost nižší závažnosti.

Zvláštností trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži je to, že dle ustanovení § 314e odst. 2 trestního řádu, za použití argumentu *per eliminationem*, nelze trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži uložit trestním příkazem.

---

⁹⁷ § 21 odst. 2 TOPO.

Posledním zvláštním trestem činnosti v rámci zákona o trestní odpovědnosti právnických osob je trest zákazu přijímání dotací a subvencí. Tento trest je v rámci zákona o trestní odpovědnosti právnických osob zakotven v § 22 TOPO. První odstavec se zabývá podmínkou, za které lze daný trest uložit, a to podmínkou, že se právnická osoba musí trestného činu dopustit v souvislosti s podáváním nebo vyřizováním žádostí o dotaci, subvenci, návratnou finanční výpomoc nebo příspěvek, s jejich poskytováním či využíváním (nebo s poskytováním či využíváním jakékoli jiné veřejné podpory). Dále první odstavec komentovaného ustanovení zakotvuje výměru od jednoho roku do dvaceti let, na kterou lze trest zákazu přijímání dotací a subvencí uložit. Poslední odstavec komentovaného paragrafu konkretizuje trest zákazu přijímání dotací a subvencí, a to tím způsobem, že uvádí, že daný trest spočívá v zákazu (v soudem stanoveném rozsahu⁹⁸) ucházet se o veškeré dotace a subvence (a další daným ustanovením vyjmenované typy veřejné podpory) nebo jakékoliv jiné veřejné podpory přijímat.

Stejně jako v případě trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži lze trest zákazu přijímání dotací a subvencí uložit jako trest samostatný pouze za předpokladu, jestliže není jiného trestu k dosažení účelu trestu, s ohledem na povahu a závažnost spáchaného trestného činu, třeba.

Posledním, dle mého názoru, relevantním ustanovením souvisejícím s tématem rozebíraným v této podkapitole této diplomové práce, je ustanovení § 22a TOPO. Dané ustanovení upravuje problematiku podmíněného upuštění od výkonu zbytku výše rozebíraných trestů (tj., mimo jiné, trestu zákazu činnosti, trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži a trestu zákazu přijímání dotací a subvencí). Ačkoli se jedná o téma, které by mohlo být zahrnuto v rámci podkapitoly 5.1, rozhodla jsem se, že ho zahrnu do výkladu o úpravě trestu zákazu činnosti v rámci zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, aby byla úprava týkající se právnických osob ucelená.

Podmíněné upuštění od výkonu zbytku jednotlivých trestů je možné, byla-li odsouzenou právnickou osobou vykonána polovina trestu a prokázala-li odsouzená právnická osoba v době výkonu trestu, že dalšího výkonu trestu není třeba. Zákon v daném ustanovení konkretizuje, že

---

⁹⁸ Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 6 To 57/2019, ze dne 20. 1. 2020, který se zabýval náležitostmi, které musí soud specifikovat při ukládání trestu zákazu přijímání dotací a subvencí. V daném rozsudku se Vrchní soud v Praze vyjádřil, že soud ukládající trest zákazu přijímání dotací a subvencí je povinen konkretizovat, na jaké dotace, subvence a jiné další typy veřejné podpory se zákaz vztahuje (a to např. z hlediska jejich zdroje či účelu). Vrchní soud dále dodal, že stanovený rozsah musí odpovídat povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a majetkovým a jiným poměrům právnické osoby.

druhou podmínku, tj. prokázání, že dalšího trestu není třeba, může odsouzená právnická osoba splnit např. doložením účinného souboru opatření „zajišťujících dodržování právních norem a směřujících k předcházení trestné činnosti včetně provedených nápravných opatření vedoucích k zamezení rizika opětovného spáchání stejné nebo podobné trestné činnosti, za kterou byla odsouzena“⁹⁹. V případě podmíněného upuštění od výkonu zbytku trestu soud v rozhodnutí stanoví zkušební dobu, která počíná běžet ode dne právní mocí rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o takovém upuštění, přičemž zkušební doba musí být v rozsahu jednoho roku až deseti let. Zkušební doba však nesmí být kratší, než kolik činí zbytek nevykonaného trestu.¹⁰⁰

---

⁹⁹ § 22a odst. 1 TOPO.

¹⁰⁰ § 22a odst. 2 TOPO.

5. Výkon trestu zákazu činnosti

Výkon trestu zákazu činnosti, upravený v ustanovení § 74 trestního zákoníku, počíná běžet okamžikem, kdy nabude právní moci rozsudek, kterým byl onen zákaz činnosti uložen. Toto pravidlo však neplatí, byl-li pachatel mimo trestu zákazu činnosti uložen též výkon trestu odnětí svobody (ať už stejným nebo jiným rozsudkem). V případě souběžného výkonu trestu odnětí svobody se totiž pachatel do doby výkonu trestu zákazu činnosti nezapočítává doba výkonu trestu odnětí svobody. Daná úprava reflektuje skutečnost, že po dobu výkonu trestu odnětí svobody pachatel nemůže onu činnost, jež mu byla pravomocným rozsudkem zakázána, vykonávat. Zajímavé je, že dobu výkonu trestu zákazu činnosti neprodlužuje doba, po kterou byl pachatel v průběhu výkonu trestu zákazu činnosti vzat do vazby (ačkoliv se jedná o událost výkonu trestu odnětí svobody podobnou)¹⁰¹ či po dobu, po kterou pachatel uložený trest zákazu činnosti nerespektoval.¹⁰²

Dle ustanovení § 74 odst. 1 trestního zákoníku se však do doby výkonu trestu zákazu činnosti započítává doba, po kterou bylo pachatel odňato oprávnění k činnosti, která je předmětem takového trestu zákazu činnosti. K takovému odnětí však musí dojít před právní mocí odsuzujícího rozsudku, kterým byl pachatel uložen trest zákazu činnosti, a to na základě jiného právního předpisu (v souvislosti s trestným činem)¹⁰³ či na základě opatření orgánu veřejné moci pachatel nesměl takovou činnost vykonávat (anebo ji nemohl vykonávat), protože se k tomu pachatel zavázal v souvislosti s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání či v souvislosti s podmíněným zastavením trestního stíhání. O takovém započtení doby rozhodne na základě § 350 odst. 1 trestního řádu, ihned po právní moci rozsudku, kterým byl pachatel (resp. odsouzenému) uložen trest zákazu činnosti, předseda senátu. Proti takovému rozhodnutí předsedy senátu je dle ustanovení § 350 odst. 5 trestního řádu přípustná stížnost, která má odkladný účinek

V návaznosti na výše uvedené je však potřeba dodat, že byla-li by zde potřeba uložit trest zákazu činnosti podle trestního zákoníku pachatel, kterému již bylo odňato příslušné oprávnění k téže činnosti na základě jiného právního předpisu, je pravděpodobné, že by v takovém případě zároveň došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí

---

¹⁰¹ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 12 To 278/98, ze dne 2. 7. 1998.

¹⁰² Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 4 To 232/68, ze dne 31. 7. 1968.

¹⁰³ Např. na základě ustanovení § 94a odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů.

a vykázaní dle ustanovení § 337 trestního zákoníku. Jak se již totiž v minulosti několikrát vyjádřil Nejvyšší soud, ke spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní není požadováno opakované nebo soustavné jednání pachatele, avšak postačí pouze jednorázové porušení zákazu výkonu takové činnosti.¹⁰⁴ K trestnému činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní viz podkapitolu 5.3 této diplomové práce.

Výkon trestu zákazu činnosti probíhá po dobu, která byla stanovena v odsuzujícím rozsudku, jímž byl pachateli trest zákazu činnosti uložen (nedošlo-li k podmíněnému upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti). K podmíněnému upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti viz podkapitola 5.1 této diplomové práce. Po uplynutí doby, na kterou byl trest zákazu činnosti uložen (případně po nabytí právní moci usnesení, kterým bylo podmíněně upuštěno od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, jestliže po uplynutí zkušební doby soud rozhodl o osvědčení odsouzeného, nebo pokud se má za to, že se odsouzený osvědčil¹⁰⁵) se dle ustanovení § 74 odst. 2 trestního zákoníku na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen (tzv. zahlazení odsouzení). K zahlazení odsouzení viz podkapitola 5.2 této diplomové práce.

5.1 Podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti

Podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu je institut sloužící jako určitá motivace odsouzenému založený na tom, že v případě, kdy odsouzený vyhoví určitým podmínkám spojeným s podmíněným upuštěním od výkonu zbytku trestu, nebude muset odpykat celý trest, a ta část trestu, kterou dosud nevykonal, mu bude prominuta.¹⁰⁶ Od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti lze soudem upustit pouze v případě, pokud odsouzený již vykonal jeho polovinu a zároveň se během doby výkonu trestu prokázal svým způsobem života v takové míře, že dalšího výkonu tohoto trestu nadále není třeba, nebo pokud soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného.¹⁰⁷ Další podmínkou pro podmíněné upuštění od výkonu trestu zákazu činnosti je stanovení zkušební doby soudem. Dle ustanovení § 90 odst. 2 délka zkušební doba nesmí přesáhnout 5 let a zároveň nesmí být kratší než doba zbývajících trestu.

---

¹⁰⁴ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 7 Tdo 1434/2011, ze dne 23. 11. 2011, usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 8 Tdo 950/2011, ze dne 31. 8. 2011 či usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 Tdo 956/2011, ze dne 10. 8. 2011.

¹⁰⁵ Viz ustanovení § 91 odst. 3 a 4 trestního zákoníku.

¹⁰⁶ PŮRY, František. Hlava VI. [Podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, zákazu držení a chovu zvířat, zákazu pobytu nebo zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (§ 90)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1429 - 1437, marg. č. 1.

¹⁰⁷ § 90 odst. 1 trestního zákoníku.

O podmíněném upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti rozhoduje na základě § 350 odst. 2 trestního řádu předseda senátu. Předseda senátu o takovém podmíněném upuštění rozhoduje na návrh odsouzeného, a to ve veřejném zasedání. V případě zamítnutí návrhu z důvodu, že dosud neuplynula zákonná lhůta pro podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, však může předseda senátu rozhodnout mimo veřejné zasedání. Mimo veřejné zasedání může předseda senátu rozhodnout též se souhlasem státního zástupce podle ustanovení § 350 odst. 3 trestního řádu. K návrhu odsouzeného k podmíněnému upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti se může připojit zájmové sdružení občanů, jestliže současně nabídne převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného. Byl-li však návrh odsouzeného k podmíněnému upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti zamítnut, může jej odsouzený znovu podat až po uplynutí šesti měsíců ode dne právní moci takového zamítavého rozhodnutí. Tato podmínka však neplatí v případě, kdy došlo k zamítnutí návrhu na podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti pouze z důvodu, že neuplynula zákonem stanovená lhůta pro takové podmíněné upuštění.¹⁰⁸ Proti rozhodnutí o podmíněném upuštění od výkonu zbytku trestu je § 350 odst. 5 trestního řádu přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Proti rozhodnutí podle odstavce 3 (tj. proti rozhodnutí o tom, že se podmíněně upouští od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti) je přípustná stížnost jen proti výroku o stanovení délky zkušební doby.

Na závěr výkladu o podmíněném upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti si dovolím doplnit, že dle rozhodnutí soudů odsouzený nesplní zákonné podmínky pro podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, nerespektoval-li během výkonu tohoto trestu soudem vyslovený zákaz takové činnosti a zakázanou činnost v době výkonu trestu vykonával.¹⁰⁹

5.2 Zahlazení odsouzení

Zahlazení odsouzení je trestněprávní institut, při kterém se pomocí fikce hledí na pachatele trestného činu jako by nikdy nebyl odsouzen. Tímto způsobem zákonodárce umožňuje odstranit negativní důsledky odsouzení pachatele, které by za normálních okolností dále přetrvávaly i po výkonu uloženého trestu. Takovým nepříznivým důsledkem je především ztráta bezúhonnosti,

---

¹⁰⁸ § 350 odst. 2 trestního řádu.

¹⁰⁹ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky, sp. zn. 6 Tz 1/84, ze dne 3. 2. 1984 či např. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pod sp. zn. 4 To 232/68, ze dne 31. 7. 1968.

kteřá je častým předpokladem k výkonu povolání, pro provozování živnosti¹¹⁰ nebo například může být i předpokladem pro nabytí pracovněprávního poměru, čímž se snižuje možnost úspěšného znovuzačlenění a resocializace odsouzených osob do dalšího života.¹¹¹

Existuje pouze omezený počet způsobů, kterými může k zahlazení odsouzení dojít. Jedná se o výrok soudu, o výrok prezidenta republiky neboli rehabilitaci, nebo fikce neodsouzení může nastat přímo ze zákona.

Soudem vydané rozhodnutí o právní fikci neodsouzení je vázané na splnění následujících podmínek.¹¹² První podmínkou je nutnost vykonání, prominutí nebo promlčení trestu, ke kterému byl pachatel odsouzen. Dále musí uplynout zákonem stanovená doba¹¹³ pro zahlazení odsouzení, během které je pachatel povinen vést *nepřetržitě řádný život*.¹¹⁴ Pojmem vedení řádného života se zabýval mimo jiné i Nejvyšší soud, který došel k závěru, že se jedná situaci, kdy „*odsouzený dodržoval právní řád, plnil si své povinnosti vůči státu a společnosti, nezneužíval svých práv, nenarušoval občanské soužití, nedopouštěl se přestupků, jiných deliktů a trestných činů.*“¹¹⁵

Jak již bylo řečeno, fikce neodsouzení nastává pouze za splnění určitých podmínek a jinak tomu není ani u trestu zákazu činnosti. Zde je potřeba, aby pachatel trest zákazu činnosti vykonal, což může být splněno několika způsoby. Prvním způsobem je vykonání celého trestu zákazu činnosti. Dále pokud pachatel vykonal část trestu zákazu činnosti a zbytek byl vykonán započítáním doby podle ustanovení § 74 odst. 1 a § 92 odst. 2 trestního zákoníku. Nakonec k fikci neodsouzení dojde, pokud pachatel vykonal polovinu (či více) z trestu zákazu činnosti a následně bylo od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti upuštěno, včetně vyslovení soudu o pachatelově osvědčení¹¹⁶ ve zkušební době.¹¹⁷

V případech uložení více trestů vedle sebe lze odsouzení zahladit pouze po uplynutí doby k zahlazení trestu, která je stanovena jako nejdelší.¹¹⁸ V mezidobí je tedy, například v případě

---

¹¹⁰ Srov. § 6 odst. 1 písm. c), odst. 2 živnostenského zákona.

¹¹¹ PÚRY, František. Hlava VI. [Zahlazení odsouzení (§ 105-106)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1592, marg. č. 1.

¹¹² § 105 odst. 1 trestního zákoníku.

¹¹³ § 105 odst. 1 uvádí různé doby pro zahlazení odsouzení, jedná se o doby od jednoho roku až po patnáct let.

¹¹⁴ Vedení řádného života je i jednou z polehčujících okolností, srov. §41 písm. p. trestního zákoníku.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu, 4 Tz 53/2010.

¹¹⁶ § 91 odst. 2, 3 trestního zákoníku.

¹¹⁷ AUGUSTINOVÁ, P. §. In: DRAŠTÍK, A. a kol. Trestní zákoník: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-8-2]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁸ § 105 odst. 5 trestního zákoníku.

vykonání jednoho z trestů, pachatel povinen vést řádný život až do okamžiku, ve kterém lze zahladit odsouzení jen pouze jako celek, čili není možné zahladit jedno, a to stejné odsouzení po jednotlivých částech tak, jak uplývají jednotlivé doby.¹¹⁹ Není přitom rozhodné, zda vícero trestů bylo uloženo za více spáchaných trestných činů v souběhu, či pouze za jediný trestný čin.

Další překážkou, dle ustanovení § 105 odst. 7 TZ, pro zahlazení odsouzení k trestu zákazu činnosti, ale i obecně, je situace, za které „*dosud nebylo vykonáno nebo jinak ukončeno uložené ochranné opatření.*“

5.3 Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání

Pro naplnění výchovného účelu každého trestu je nezbytné stanovit právní následky v případě nedodržení, porušení či stížení výkonu rozhodnutí soudu, či jiného orgánu veřejné moci.¹²⁰ Jinak tomu není ani v případě výkonu trestu zákazu činnosti.

Skutkovou podstatu trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání nalezneme v ustanovení paragrafu 337 odst. 1, písm. a TZ, které ve svém znění uvádí, že osobou, která se dopouští maření výkonu soudního rozhodnutí je ten „*kdo maří, nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána, nebo pro kterou mu byl odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu, nebo pro kterou takové oprávnění pozbyl.*“ Nejvyšší soud se zabýval vymezením toho, co má být chápáno zakázaným výkonem činnosti, přičemž došel v usnesení k tomu, že je nutné výkon činnosti chápat jako „*aktivní jednání pachatele, který provádí činnost, jež mu byla pravomocným rozsudkem soudu zakázána. Je jím tudíž jednání pachatele komisivního charakteru, jímž porušuje zákaz výkonu takové aktivity, k níž není oprávněn v důsledku mu uloženého trestu zákazu činnosti.*“¹²¹ Pro celkové pochopení trestného činu maření výkonu rozhodnutí a vyhoštění je důležité vymezit objekt tohoto trestného činu, kterým je zájem na řádném výkonu rozhodnutí orgánů veřejné moci, ale především stanovení

¹¹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky, 7 Tz 62/82, 22. 7. 1982.

¹²⁰ Rozhodnutím se v tomto případě rozumí jednak rozsudek v trestním řízení, ale i rozhodnutí ve správním řízení, například oznámení či výzva. Srov. ŠÁMAL, Pavel, RIZMAN, Stanislav, TEJNSKÁ, Katarína. § 337 [Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4215, marg. č. 3.).

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 6 Tdo 356/2021.

subjektivní stránky, tedy to, že pro spáchání trestného činu maření výkonu rozhodnutí a vyhoštění je zapotřebí úmysl.¹²²

Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání je v souvislosti s trestem zákazu činnosti nejvíce spojován se zákazem řízení motorových vozidel. Jako příklad lze uvést případ, v němž pachatel řídil v prostorách čerpací stanice pohonných hmot i přes platný zákaz řízení všech motorových vozidel. Nejvyšší soud upozornil na fakt, že trest zákazu řízení motorových vozidel se obvykle, stejně jako v tomto případě, nestanovuje pouze na některé pozemní komunikace, nýbrž na všechny, tudíž se zákaz vztahuje i na neveřejnou pozemní komunikaci v soukromém vlastnictví. Situace by byla jiná za předpokladu, že by zákaz činnosti byl omezen pouze na určitou kategorii pozemních komunikací. Kterou tedy nejvyšší soud shledal, že k maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání spočívající v zákazu řízení motorových vozidel lze dojít i mimo veřejnou pozemní komunikaci.¹²³

Ve velice podobné situaci se našel pachatel, který i přes zákaz řízení motorových vozidel manipuloval s vozidly při výkonu práce automechanika v areálu garáží. Nejvyšší soud i v tomto případě upozornil, že „*trest zákazu řízení motorových vozidel není omezen pouze na určité druhy komunikací či určitá místa*“ a zároveň odůvodnil uložení trestu nepodmíněné odnětí svobody vysokým stupněm společenské škodlivosti, jelikož se pachatel dopustil porušení zákazu řízení motorových vozidel v řadě případů.¹²⁴

Ústavní soud však došel k odlišnému názoru. V nálezu uvedl, že specifickými okolnostmi případu skutek nedosahuje dostatečné společenské škodlivosti, aby jej bylo možné považovat za trestný čin, za který by měl být pachateli uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, jelikož „*stíhané jednání stěžovatele spočívalo pouze v tom, že jako automechanik, který provozuje autoservis jako osoba samostatně výdělečně činná v areálu garáží, kam není umožněn vjezd motorovým vozidlům umístěním zákazové značky, opravoval auta ... a poté tato auta přemísťoval v rámci areálu výhradně za účelem jejich opravy, a to pouze z místa na místo v délce cca 10 až 15 metrů.*“ Následně doplnil fakt, že pachatel nevyužíval vozidla pro svou osobní potřebu, ale pouze vykonával svou obživu. Zdůraznil také, že pro výkon činnosti automechanika ani řidičské oprávnění nepotřeboval. Nález uzavřel s tím „*Jestliže obecné soudy*

---

¹²² JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. 859, 861.

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu, 3 Tdo 630/2008.

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu, 7 Tdo 51/2017.

neaplikují zásadu subsidiarity trestní represe, ačkoliv skutkové okolnosti svědčí o tom, že k tomu byly splněny podmínky, je porušen ústavní princip nullum crimen, nulla poena sine lege zakotvený v čl. 39 Listiny. Tak je tomu i v daném případě, neboť obecné soudy v posuzování toho, zda stěžovatel mařil výkon úředního rozhodnutí spočívajícího v zákazu činnosti, dostatečně nepřihlédly ke specifickým daného případu a namísto toho ve svých rozhodnutích...odůvodnily podle Ústavního soudu zjevnou nespravedlnost, čímž porušily i čl. 36 odst. 1 Listiny.“ Z těchto důvodů Ústavní soud vyhověl stěžovateli a všechna napadená rozhodnutí zrušil.¹²⁵

V tomto případě sdílím názor Ústavního soudu, i za předpokladu, že nejsem zcela úplně zastáncem ukládání dalších zákazů činnosti v případě maření výkonu soudního rozhodnutí, obzvláště v případech opakované recidivy, považuji za nutné, aby soudy přihlíželi objektivně ke všem aspektům případu, neboť v opačném případě, jak bylo ukázáno zde, může být nově uložený trest nepřiměřený, ne-li až drakonický, spáchanému trestnému činu.

Dalším příkladem již není maření výkonu soudního rozhodnutí v souvislosti se zákazem řízení motorových vozidel, nýbrž spočívá v nedodrženém zákazu podnikání. Jednalo se o situaci, ve které byl pachatel odsouzen k zákazu podnikán v oboru lesnická výroba, nákup a prodej dřevní hmoty a služeb s tímto nákupem a prodejem souvisejících na dobu 7 let, nicméně obdobnou činnost začal vykonávat v pozici zaměstnance v obchodní společnosti, jejíž jediným společník a jednatelem byla jeho manželka. Hlavním problémem byl fakt, že pachatel na pozici zaměstnance fakticky „sám vykonával veškerou činnost, která byla předmětem podnikání společnosti, včetně uzavírání pracovních smluv se zaměstnanci.“ Z uvedeného došel Nejvyšší soud k názoru, že: „Trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) TrZ se dopustí pachatel, jemuž byl soudem uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu podnikání v určitém oboru, jestliže v době výkonu tohoto trestu provádí činnost obsahově shodnou s podnikáním, které mu bylo zakázáno, byť tuto činnost formálně provádí v pracovním poměru jako zaměstnanec jiného podnikatele.“¹²⁶

Posledním uvedeným usnesením Nejvyššího soudu je ohledně trestného činu maření výkonu rozhodnutí spáchaným porušením zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a prokuristy. Pachatel i přes uložený zákaz výkonu funkce statutárního orgánu, se zřejmým

---

¹²⁵ Nález Ústavního soudu, II. ÚS 1152/17.

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 7 Tdo 1389/2004.

záměrem jej nerespektovat, vystupoval jako prokurista společnosti, přičemž jako takový uzavřel s bankou Smlouvu o vydání platební karty. Pachatel se v dovolání bránil námitkou, že jednak neměl: „žádný logický důvod (motivaci) listiny podepsat jako prokurista a tím porušovat uložený trest zákazu činnosti, když je mohl snadno podepsat na základě více jiných právních titulů.“ A za druhé připomněl, že pro spáchání trestného činu maření výkonu rozhodnutí je třeba úmyslná forma zavinění, což konstatoval, že nebylo tímto případem, neboť šlo zjevně o pouhou nedbalost. Nejvyšší soud v případě druhé připomínky odkázal na rozsáhlé dokazování soudů nižších instancí, kde bylo zjevně zjištěno, že tak pachatel učinil úmyslně. V prvním případě Nejvyšší soud doplnil, že: „z hlediska naplnění znaků trestného činu podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je podstatné, zda obviněný činnost, ohledně níž mu byl uložen trest zákazu činnosti, fakticky vykonával, a nikoliv to, zda tuto činnost v dané chvíli podle příslušných ustanovení zvláštních právních předpisů vykonávat směl (zda bezvadně splnil všechny v těchto předpisech stanovené podmínky, aby ji po právu vykonávat mohl).“ Pokud tedy byl dovolatel v době spáchání činu stále zaspán jako prokurista společnosti v obchodním rejstříku a zároveň byl uveden u banky jako jedna ze dvou osob oprávněných jednat za společnost, a bance předložil dvě dokumenty, které vlastnoručně podepsal s dodatkem „prokura“ u svého jména, pak tím jednoznačně vykonával funkci prokuristy. Tuto činnost měl však v té době již pravomocně zakázanou.¹²⁷

5.4 Terapeutický program pro řidiče

Jak již bylo zmíněno, poslední novinkou je terapeutický program pro řidiče, který byl do českého právního řádu zaveden v rámci novely zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (dále jen „zákon o silničním provozu“), která nabyla účinnosti od 1. dubna 2024.

Celý tento program je svěřen Centru pro dopravní výzkum (v zákoně „Metodické centrum“), které je v kompetenci Ministerstva dopravy. Metodické centrum jako takové zajišťuje financování terapeutických programů, dále zajišťuje vzdělávání, uděluje či odnímá akreditace lektorům a provádí kontroly uskutečňování terapeutických programů.¹²⁸

---

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 6 Tdo 926/2023.

¹²⁸ § 102b zákona o silničním provozu.

Vyhláškou č. 208/2023 Sb., o terapeutických programech pro řidiče, se stanovuje povinnost účastníků uhradit částku za účast na terapeutickém programu, která v současnosti činí 11 000 Kč bez daně z přidané hodnoty pro absolvování programu.

Terapeutický program, jak zákon sám stanovuje, je „*program sociálního výcviku*“¹²⁹, který cílí na řidiče (především recidivisty) a snaží se snižovat recidivu v souvislosti s nevhodným chováním na silnici. Program je tedy určen předně pro osoby, které pozbyly řidičské oprávnění dle § 94a zákona o silničním provozu.

Povinnost podrobit se a absolvovat terapeutický program vzniká řidičům v několika případech. Prvním, a pro téma této práce nejdůležitějším důvodem, je uložení zákazu řízení motorových vozidel na dobu nejméně 18 měsíců.¹³⁰

Dále tato povinnost vzniká řidičům, kteří se odmítli podrobit vyšetření na přítomnost alkoholu či jiných omamných a návykových látek.¹³¹ A nakonec řidičům, bylo-li jim uloženo absolvování programu soudem či státním zástupcem ve formě odklonu či jako jedna z podmínek zastavení trestního stíhání.¹³²

Terapeutický program probíhá ve formě skupinových sezení po 3 až 12 osobách, přičemž se jedná celkem o 20 hodin (pět sezení po čtyřech hodinách)¹³³ terapeutické práce s účastníky pod vedením speciálně vyškolených lektorů¹³⁴. Zvolená témata, která jsou obsahem jednotlivých sezení, jsou předně zaměřena na okruhy chování a prohřešků, které patří k nejčastějším příčinám vzniku dopravních nehod. V praxi se tak může jednat o problematiku alkoholu a drog za volantem, rizika spojená s porušováním pravidel silničního provozu, jako je například používání mobilního telefonu za jízdy nebo příliš vysoká rychlost, analýzu jednotlivých přestupků a v neposlední řadě, jaké jsou časté důsledky agresivního chování řidičů. Cílem terapeutického programu pro řidiče není cílit na řidičské schopnosti a dovednosti, nýbrž se zaměřuje na změnu chování za volantem a převýchovu agresivních a nebezpečných řidičů.

---

¹²⁹ § 102a odst. 1 zákona o silničním provozu.

¹³⁰ Obdobně platí pro případy podmíněného upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti. Srov. § 90 odst. 1, 2 TZ, případně při postupu rozhodování o výkonu zbytku trestu (§ 91 odst. 1 písm. d TZ)

¹³¹ Dle § 125c odst. 1 písm. d) zákona o silničním provozu

¹³² Srov. § 179g odst. 7 TR, § 179h odst. 3 písm. d, g TR, § 307 odst. 8 TR a §308 odst. 3 písm. d, g TR

¹³³ § 102a odst. 3 zákona o silničním provozu

¹³⁴ Pro získání akreditace musí zájemce dle § 102c odst. 1 zákona o silničním provozu doložit akreditovaný psychoterapeutický výcvik nebo tříletou terapeutickou praxi a také úspěšně absolvovat na vlastní náklady odborný kurz pro lektory terapeutických programů, který je pořádán Metodickým centrem.

Podobné prvky lze nalézt u resocializačního programu, který je na rozdíl od terapeutického programu pro řidiče spravován skrze Probační a mediační služby. Hlavními rozdíly jsou možnost uložení resocializačního programu jako přiměřené povinnosti dle § 48 odst. 4 písm. b trestního zákoníku, dále účast na programu může proběhnout dobrovolným rozhodnutím klienta a pro účastníky resocializačního programu je účast zdarma. Oba programy mají nicméně obdobný průběh a shodný cíl, kterým je zabránit recidivě nebezpečných řidičů.

Osobně považuji zavedení terapeutického programu pro řidiče za krok správným směrem. Nejedná se v žádném případě o prvenství České republiky v zavedení takového programu, naopak dosud spíše patřila k černým ovčím Evropské unie, kde již značná část členských států má svou dobu terapeutického programu již relativně dlouhou dobu zavedenou. Dle mého názoru lze říci, že se tak Česká republika ocitla ve výhodné pozici, neboť se zákonodárce měl možnost inspirovat již zaběhnutou fungující úpravou sousedních států jako je Německo, Rakousko, ale i Slovensko.¹³⁵ Již delší dobu zastávám názor, že vydávání řidičského oprávnění by mělo být podrobena větší regulaci ze strany státu (například zavedení psychologické evaluace pro způsobilost k řízení motorových vozidel), ale v takovém množství (v České republice má řidičský průkaz zhruba tři čtvrtiny obyvatel) je zavedení podobného mechanismu spíše utopickým snem, nežli reálnou možností. Z tohoto důvodu vítám zaměření na psychologickou stránku řidiče, i když úskalím zde je, že tato možnost přichází až po jejich provinění. Poněkud nešťastným však shledávám zakončení programu, jímž je pouze certifikát o absolvování, který získá každý účastník, pokud se dostavil na všechna povinná sezení. V tomto případě bych certifikát vážala na výstupní test/evaluaci, kde by současně bylo možné změřit výsledky, které přináší absolvovaný terapeutický program jako celek.

---

¹³⁵ <https://www.mdcr.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Nebezpecne-ridice-cekaji-od-dubna-terapeuticke-pro>

6. Kontrola výkonu trestu zákazu činnosti

Jednou z hlavních podmínek pro dosažení výchovného charakteru uložení trestu zákazu činnosti je také jeho kontrolovatelnost. Již obecná povinnost soudů ukládat trest zákazu činnosti dostatečně určitě značnou mírou napomáhá naplnění podmínky kontrolovatelnosti, avšak ani zmíněná určitost není kompletním řešením.

Není asi pochyb o tom, že určité zakázané činnosti v podstatě není možné vykonávat, aniž by to uniklo pozornosti příslušných orgánů. Každá mince má však dvě strany a nalezneme tak i činnosti, které odsouzený může vykonávat i nadále bez jakéhokoliv povšimnutí, pokud nedojde například k náhodné kontrole. Jednou z takto těžko kontrolovatelných zakázaných činností může být řízení motorového vozidla. Zákaz řízení motorových vozidel není nijak průběžně konkrétně kontrolován, a tak dokud není osoba vykonávající trest zákazu řízení nucena podrobit se například namátkové silniční kontrole, může ve své podstatě zákaz řízení porušovat bez jakýchkoliv trestněprávních následků.

Za takového stavu kontrolovatelnosti zákazu činnosti vyvstává otázka, do jaké míry takový trest může být účelným a vyvolat zamýšlené účinky. Je proto namístě zaměřit se na nedostatky kontroly, resp. kontrolovatelnosti výkonu zákazu činnosti a zároveň na možnost jejich odstranění.

Jako základ možnosti kontrolovat dodržování uloženého trestu zákazu činnosti vnímám úpravu v § 77 Instrukce Ministerstva spravedlnosti č.j. 505/2001 – Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, č. 1/2002 SIS, ze dne 3.12.2001, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**instrukce Ministerstva spravedlnosti**“). Uvedený paragraf instrukce Ministerstva spravedlnosti ukládá předsedovi senátu (samosoudci), jenž rozhodl o uložení trestu zákazu činnosti dle § 73 a 74 trestního zákoníku, povinnost vyrozumět orgány a osoby, kterým přísluší spolupůsobit při výkonu trestu zákazu činnosti, včetně uvedení pravděpodobného dne, kdy takový zákaz pomine. Daný paragraf dále obsahuje demonstrativní výčet orgánů a osob, které je předseda senátu (samosoudce) povinen vyrozumět. Těmito orgány a osobami jsou: (i) zaměstnavatele, u něhož je odsouzený zaměstnán nebo kde je činný, a obecní úřad obce s rozšířenou působností příslušný podle pracoviště, jedná-li se o zákaz vykonávat určité zaměstnání nebo povolání v pracovním nebo jiném poměru, (ii) obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu odsouzený vykonává samostatné povolání, jedná-li se o zákaz vykonávat samostatné povolání, (iii) ministerstvo, jedná-li se o zákaz vykonávat činnost

znalce nebo tlumočníka, (iv) obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má odsouzený trvalý pobyt, jedná-li se o zákaz řízení motorových vozidel¹³⁶, (v) orgán příslušný k registraci podnikatelské činnosti, jedná-li se o zákaz činnosti soukromého podnikání, (vi) krajský úřad, v jehož správním obvodu se nachází zdravotnické zařízení (tedy prostory určené pro poskytování zdravotních služeb), ve kterém odsouzený poskytoval zdravotní služby, jedná-li se o zákaz spočívající v zákazu poskytování zdravotních služeb, a (vii) dopravní úřad, v jehož obvodu má odsouzený pobyt (ať už trvalý, přechodný nebo jiný povolený), jde-li o zákaz činnosti výkonu práce řidiče taxislužby, a to společně s pravomocným rozhodnutím, jímž byl trest uložen.

Za předpokladu, že by při kontrole výkonu zákazu činnosti řízení motorových vozidel nemusela být respektována lidská práva a svobody, samotná kontrolovatelnost by nezpůsobovala potíže. Nejjednodušším řešením by se v takovém případě stala instalace dopravních kamer s funkcí rekognice obličejů na hlavních pozemních komunikacích a jakékoliv porušení zákazu řízení by bylo ihned odhaleno. Alternativně by při odsouzení a uložení trestu zákazu činnosti – řízení motorových vozidel – mohly orgány činné v trestním řízení vytvořit seznam vozidel, které by mohl odsouzený mít k dispozici například od osob blízkých, a tato vozidla pak pravidelně kontrolovat. Ani toto řešení však nemůže odhalit veškerá porušení zákazů řízení, a navíc by se jednalo nejen o nepřiměřený zásah do soukromí osob odsouzenému blízkých, ale také o nepřiměřený nárůst práce pro silniční hlídky.

S ohledem na výše uvedené považuji za zřejmé, že zákaz činnosti řízení motorových vozidel nikdy nemůže být stoprocentně kontrolovatelný, přesto se domnívám, že by mohly být zavedeny takové systémy a mechanismy, které kontrolovatelnost alespoň částečně zlepší. Jedním z takových systémů by mohla být pravidelná kontrola odsouzeného ohledně jeho pohybu, resp. pobytu. Pokud by odsouzený byl povinen při náhodných kontrolách kontrolujícímu orgánu sdělit, kde se právě nachází, a v případě, že by se nacházel například ve značné vzdálenosti od svého bydliště, musel by doložit, jakým způsobem se na takové místo dostal, tedy doložit jízdenku či osobu, která jej na místo odvezla, bylo by v určitém počtu

---

¹³⁶ Jedná-li se však o odsouzeného – řidiče – který nemá trvalý pobyt na území České republiky, vyrozumí předseda senátu (samosoudce) obecní úřad s rozšířenou působností, v jehož správním obvodu odsouzený poprvé spáchal skutek, na základě kterého byl zařazen do registru řidičů. Není-li tato skutečnost známa, vyrozumí předseda senátu (samosoudce) obecní úřad s rozšířenou působností se sídlem v sídle příslušného soudu.

případů možné zjistit, a to například z dopravních kamer, zda se na místo skutečně dostal jiným způsobem nežli řízením motorového vozidla.

Ačkoliv je zřejmé, že takový systém, ani systémy jemu podobné, nemohou zajistit stoprocentní kontrolovatelnost zákazu řízení, domnívám se, že ve vzájemné kombinaci s náhodnými silničními kontrolami by se množství odhalených porušení zákazů řízení značně zvýšil.

7. Komparace se zahraniční právní úpravou

Pro ucelený výklad o trestu zákazu činnosti považuji za vhodné do diplomové práce zařadit i srovnání české trestněprávní úpravy s úpravou zahraniční. Pro tuto komparaci jsem zvolila francouzskou trestněprávní úpravu trestu zákazu činnosti, která je upravená ve francouzském trestním zákoníku neboli *Code pénal* (dále jen „**Code pénal**“ nebo „**CP**“).

Na začátku je nutné uvést rozdílné dělení trestných činů, neboť francouzský *Code pénal* rozlišuje trestné činy na tři druhy, od kterých se odvíjí mimo jiné i přísnost dané sankce. Jedná se o *contraventions* neboli přestupky, *délits* aneb přečiny a *crimes* tedy zločiny. Hlavním rozhodovacími kritérii jsou závažnost spáchaného trestného činu a jeho následky, společenská nebezpečnost, dále maximální výměra trestu (za spáchaný přečin, lze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí deseti let, zato za spáchaný zločin lze uložit trest odnětí svobody nad deset let nebo dokonce trest doživotní) a zákonná kvalifikace, jelikož některé trestné činy jsou zákonem přesně definovány (příkladem lze uvést řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu, což by bylo hodnoceno jako *délit*, kdežto vražda je zločinem).

Trest zákazu činnosti tvoří ve Francii mocný právní nástroj, který se taktéž zaměřuje na znemožnění páchaní další trestné činnosti pachatelem či jeho recidivu. Úpravu tohoto trestu nalezneme v *Code pénal* v ustanovení článku 131-6 a následujících. Trest zákazu činnosti lze ve Francii uložit jako trest hlavní ale i jako trest vedlejší (dodatečný),¹³⁷ a to především v závislosti na závažnosti spáchaného trestného činu.

Stejně jako tomu je v českém trestním právu i ve francouzské úpravě se trest zákazu činnosti ukládá za splnění podmínky přímé souvislosti mezi spáchaným trestným činem a vykonávanou činností, případně profesí pachatele. Rozdílem zůstává nicméně fakt, že dle *Code pénal* nelze uložit trest zákazu činnosti za všechny trestné činy, nicméně k ukládání tohoto trestu rovněž dochází v případech, kdy výkon takové činnosti umožnil či přispěl ke spáchaní trestného činu, nebo kdyby výkon této činnosti po odsouzení představoval ohrožení veřejnosti.

Konkrétními kategoriemi trestných činů, za které lze uložit trest zákazu činnosti jsou trestné činy korupce a zneužití pravomoci, násilné a sexuální trestné činy, trestné činy vůči nezletilým, trestné činy spojené s řízením motorových vozidel (upraveno též v *Code de la route*, který by se mohl přeložit jako dopravní zákon, jedná se o přibližný ekvivalent českého

---

¹³⁷ Čl. 131-6 *Code pénal*

silničního zákona), dále trestné činy spojené s obchodováním s lidmi, porušení profesních povinností, či etiky a nebo trestné činy proti veřejnému pořádku.

Výměra trestu zákazu činnosti je upravena skrze vícero různých článků v Code pénal a není jednotná pro všechny trestné činy. Totožnou je pouze dolní hranice výměry trestu zákazu činnosti, kterou činí jeden rok. Horní hranice je různá v závislosti na druhu trestné činnosti, tedy u přečinů činí pět let, kdežto u zločinů je ukládán až na let deset, v závažných případech i na dvacet let¹³⁸. Rozdílem je možnost uložit trest zákazu činnosti jako trest dočasný anebo trest trvalý, tedy doživotní. Zákaz činnosti na doživotí se uloží v případě, kdy je z okolností případu patrné, že pachatel představuje trvalé ohrožení veřejnosti a výkonem určité činnosti by docházelo ke stálému prohlubování nebezpečnosti. Jedná se tedy o případy opakovaného páchaní závažných trestných činů, trestných činů spojených se sexuálním násilím na nezletilých, korupce a zneužití pravomoci ale i trestných činů ke kterým dojde profesní nedbalostí (nejčastěji u lékařů a zdravotnického personálu, pokud opakovaně způsobí svým nedbalým chováním vážnou újmu, případně smrt pacienta).

Okruh zakazovaných činností je až na výjimky téměř totožný s českou úpravou. Jednou z výjimek oproti české úpravě, je zákaz činnosti spočívající v zákazu výkonu občanských a rodinných práv.¹³⁹ Takto stanovený zákaz zahrnuje výkon volebního práva aktivního ale i pasivního, výkon soudní činnosti, činnosti znalce či dokonce zákaz výkonu určitých rodičovských práv, přičemž článek 131-26 Code pénal stanovuje horní hranici pěti let.

---

¹³⁸ Čl. 131-28 Code pénal

¹³⁹ Čl. 131-26 Code pénal

8. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo, jak bylo uvedeno v úvodu, poskytnout základní vhled do problematiky trestů a trestání, zejména však se zaměřením na trest zákazu činnosti, jakožto jednoho z nejpoužívanějších alternativních trestů (tedy trestů odlišných od trestu odnětí svobody). V práci jsem se nejprve v první kapitole zaměřila na teoretické pokrytí dané problematiky, zejména na pojem a účel trestu (a trestání) a dále pak popsala základní teorie trestání, kterými jsou teorie absolutní a relativní. Pozornost jsem dále věnovala vedlejším trestním zákonům, u kterých jsem popsala základní odchylky od úpravy v trestním zákoníku. Také jsem se věnovala výkonu trestu zákazu činnosti, možnému podmíněnému upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, stejně jako zahrazení odsouzení. V závěru této diplomové práce jsem porovnávala českou právní úpravu trestu zákazu činnosti s francouzskou právní úpravou obsaženou v *Code pénal*.

Z diplomové práce vyplývá, že nejčastěji ukládaným trestem zákazu činnosti je trest zákazu činnosti v souvislosti s řízením motorových vozidel. To je problematické, jelikož se jedná o trest, jehož výkon je takřka nemožné kontrolovat (to se obecně týká většiny variant trestů zákazu činnosti, avšak jsem toho názoru, že v případě trestu zákazu řízení motorových vozidel je kontrola výkonu ještě problematictější). Ačkoli jsem se snažila přijít na způsob, jakým by mohlo dojít k efektivní kontrole dodržování výkonu (jakéhokoli) trestu zákazu činnosti, nebyla jsem schopna dojít ke způsobu, který by nebyl natolik invazivní, že by nebyl v rozporu s právy a svobodami zakotvenými v Listině. Jako jediné možné východisko se nabízí trest doživotního zákazu činnosti, zejména pak trest doživotního zákazu řízení motorových vozidel. Pokud by ke (znovu)zavedení takového trestu došlo, jsem přesvědčena, že by už jen jeho samotná existence působila natolik preventivně, že by měla za následek větší míru dodržování výkonu trestu zákazu činnosti (konkrétně tedy zákazu řízení motorových vozidel) ze strany odsouzených, jelikož by zde z jejich strany panovala obava možného uložení doživotního zákazu (např. v případě porušení již uloženého trestu zákazu řízení motorových vozidel či v případě recidivy). Ačkoli jsem narazila na názory podporující toto řešení, domnívám se, že by (znovu)zavedení možnosti uložení doživotního trestu zákazu řízení motorových vozidel vyvolala v odborné veřejnosti (a nejen v ní) značné kontroverze.

V rámci komparace české právní úpravy s francouzskou právní úpravou jsem došla k závěru, že je francouzská právní úprava trestu zákazu činnosti obdobná té české a v žádných ohledech se výrazně neliší.

Jsem toho názoru, že mnou stanovený cíl, tj. poskytnout základní vhled do problematiky trestů a trestání, zejména se zaměřením na trest zákazu činnosti, byl naplněn a tato práce obsahuje materií umožňující základní seznámení se s danou problematikou, tj. problematikou trestu zákazu činnosti, a to jak z pohledu aktuální právní úpravy a odborné literatury, tak z pohledu rozhodovací praxe soudů, jejíž závěry tvoří nedílnou součást této diplomové práce.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam monografií a odborné publikace

GERLOCH, Aleš. Teorie práva. Dobrá voda u Pelhřimova: A. Čeněk, 2000. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN isbn80-86473-01-5

KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2

NOVOTNÝ, Oto. O trestu a vězeňství: studie o funkcích trestu v soudobé naší společnosti. 2. vyd. Praha: Academia, 1969

JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3

NOVOTNÝ, O. – DOLENSKÝ, A. – JELÍNEK, J. aj. – Trestní právo hmotné I. Obecná část, Praha, Codex 1997

FOUCAULT, Michel. Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení. Studie. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9

LATA, Jan. Účel a smysl trestu. Knihovnička LexisNexis. Praha: LexisNexis, 2007. ISBN 978-80-86920-24-5

KRATOCHVÍL, Vladimír. Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část. Právnícké učebnice. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-042-3

SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Marie VANDUCHOVÁ. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009.

SOTOLÁŘ, Alexander; PÚRY, František a ŠÁMAL, Pavel. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Beckovy příručky pro právní praxi. V Praze: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-350-7

ŠČERBA, Filip. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vyd. Teoretik. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-87576-93-9

Novotný, O., Vanduchová, M. a kol.: Trestní právo hmotné – 1. Obecná část, 5. jubilejní, zcela přepracované vydání. Praha: ASPI, 2007

BORČEVSKÝ, Pavel. Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-866-2

ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023

DRAŠTÍK, A., a kol. Trestní zákoník: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-9-4]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020

ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

HULMÁKOVÁ, Jana. Trestání delikventní mládeže. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6

BRUCKNEROVÁ, Eva. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-848-2

HRUŠÁKOVÁ, M., ŽATECKÁ, E. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO218_2003CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

JELÍNEK, Jiří. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Komentátor. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-43-4

ŠÁMAL, Pavel, DĚDIČ, Jan, GŘIVNA, Tomáš, PÚRY, František, ŘÍHA, Jiří. Trestní odpovědnost právnických osob. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018

DRAŠTÍK, A. a kol. Trestní zákoník: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer

2. Seznam odborných článků

KOPŘIVA, Marcela. Soudce v říší účelu trestu. Trestněprávní revue, 2020, č. 3

Novotný, O.: K otázkám trestu zákazu činnosti, Socialistické soudnictví č. 3/1966

VANDUCHOVÁ Marie. Zákaz činnosti v československém trestním právu. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. 1989

3. Seznam použitých internetových zdrojů

<https://justice.cz/web/msp/alternativni-tresty/-/clanek/vyvoj-alternativnich-trestu-v-ceske-republice>

<https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

<https://www.mdcz.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Nebezpecne-ridice-cekaji-od-dubna-terapeuticke-pro>

4. Seznam použitých právních předpisů

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 372/2011, o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

5. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 4. 1998, sp. zn. IV. ÚS 463/97

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 893/2020 ze dne 25. 11. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 7 Tdo 751/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze 6. 4. 1979 sp. zn. 1 Tz 11/79

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 3 Tdo 1595/2011.

Rozhodnutí Nejvyššího soud ČSSR ze dne 27. 5. 1965, Tzv 16/65

Usnesení Nejvyššího soud ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1165/2006

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 1. 1996, sp. zn. 3 To 952/95

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 19. 1. 1984, sp. zn. 11 To 112/83

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 6 Tdo 1228/2020, a další.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 1996, sp. zn. Tzn 28/95.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. 4 Tz 51/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 28. 8. 1987, sp. zn. 1 Tz 23/87

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2019, sp. zn. 7 Tz 63/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 6 Tz 62/2019.

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 11. 2013, II. ÚS 2529/12-2

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 4 Tdo 195/2021.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, 4 Tz 106/2009.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 10. 1955, sp. zn. 1 Tz 165/55.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky, sp. zn. 5 Tz 32/80

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 17. 1. 1984, sp. zn. 5 Tz 1/84.

Rozsudek Nejvyšší soud České socialistické republiky, 7 Tz 17/88, 12. 10. 1987.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 4 Tdo 195/2021

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11. 4. 1963, sp. zn. 4 Tz 12/63

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3138/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1284/2017

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 5 Tdo 1358/2021, ze dne 26. 1. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 Tdo 969/2019, ze dne 28. 8. 2019

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 5 Tdo 329/2021, ze dne 12. 5. 2021

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 7 Tdo 1427/2019, ze dne 4. 12. 2019

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 6 Tdo 926/2023, ze dne 17. 10. 2023

Nález Ústavního soudu, II. ÚS 1152/17, ze dne 11. 6. 2018

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 Tdo 969/2019, ze dne 28. 8. 2019

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 5 Tdo 1358/2021, ze dne 26. 1. 2022

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 8 Tdo 950/2011, ze dne 31. 8. 2011

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 Tdo 956/2011, ze dne 10. 8. 2011.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 12 To 278/98, ze dne 2. 7. 1998.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 4 To 232/68, ze dne 31. 7. 1968

Usnesení Nejvyššího soud, 3 Tdo 630/2008, ze dne 21. 5. 2008

Usnesení Nejvyššího soudu, 7 Tdo 51/2017, ze dne 24. 1. 2017

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 6 Tdo 356/2021 ze dne 28. 7. 2021

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky, 7 Tz 62/82, ze dne 22. 7. 1982.

Rozsudek Nejvyššího soudu, 4 Tz 53/2010, ze dne 10. 8. 2010

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky, sp. zn. 6 Tz 1/84, ze dne 3. 2. 1984

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pod sp. zn. 4 To 232/68, ze dne 31. 7. 1968

Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 7 Tdo 1434/2011 ze dne 23. 11. 2011

Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 6 To 57/2019, ze dne 20. 1. 2020

Nejvyššího soudu, sp. zn. 5 Tdo 329/2021, ze dne 12. 5. 2021, ze dne 12. 5. 2021

6. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Důvodová zpráva k zákonu 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Důvodová zpráva k zákonu č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Sněmovní tisk č. 285/0 v 6. volebním období, 2011, s. 23.[online]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=285&ct1=0> (cit. 28.8.2024)

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou trestu zákazu činnosti, jeho výkonu a kontroly. Cílem této diplomové práce je poskytnout základní vhled do problematiky trestů a trestání, zejména se zaměřením na trest zákazu činnosti, jeho výkonu a kontroly. Práce je rozdělena do sedmi kapitol. První kapitola této práce se zabývá teoretickým základem, ve kterém se autorka zaměřuje zejména na vymezení pojmu a účelu trestů, jednotlivé teorie trestání, systém trestů a v závěru kapitoly též na problematiku ochranných opatření, jakožto zvláštního typu trestních sankcí. Druhá kapitola této práce se zabývá obecně trestem zákazu činnosti, podmínkou souvislosti se spáchaným trestným činem, rozsahem, výměrou a okruhem zakazovaných činností. Ve třetí kapitole se autorka věnuje úpravě v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, tedy trestními opatřeními zákazu činnosti. Čtvrtou kapitolu autorka věnuje úpravě v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a specifikům trestu zákazu činnosti ukládaného na základě tohoto zákona. Pátá kapitola této práce se zaměřuje na výkon trestu zákazu činnosti, podmíněným upuštěním od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti a zahlazením odsouzení. Kromě toho autorka v souvislosti s výkonem trestu zákazu činnosti otevírá též téma trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání a téma terapeutického programu pro řidiče, jakožto témat, která s výkonem trestu zákazu činnosti úzce souvisejí. Předposlední kapitolu autorka věnuje problematice kontroly výkonu trestu zákazu činnosti. V poslední kapitole diplomové práce si autorka klade za cíl provést komparaci se zahraniční právní úpravou, a to s právní úpravou trestu zákazu činnosti obsaženou ve francouzském trestním zákoníku, neboli *Code pénal*.

Klíčová slova

trest zákazu činnosti, trest, výkon trestu zákazu činnosti a jeho kontrola

Abstract

This thesis addresses the issue of the punishment of disqualification, its execution, and supervision. The aim of this thesis is to provide a basic insight into the issue of penalties and punishment, with a particular focus on the punishment of disqualification, its execution, and supervision. The work is divided into seven chapters. The first chapter addresses the theoretical foundation, where the author focuses primarily on defining the concept and purpose of penalties, various theories of punishment, the system of penalties, and at the end of the chapter, also on the issue of protective measures as a special type of criminal sanction. The second chapter discusses the punishment of disqualification in general, the requirement of its connection with the committed crime, its scope, determination, and the range of prohibited activities. In the third chapter, the author focuses on the regulation in the Juvenile Justice Act, specifically on the penal measures related to activity prohibition. The fourth chapter is dedicated to the regulation in the Act on Criminal Liability of Legal Persons and the specifics of the punishment of disqualification imposed under this law. The fifth chapter focuses on the execution of the punishment of disqualification, conditional suspension of the remaining penalty, and expungement of the conviction. In addition, the author addresses the crime of obstructing the execution of an official decision and expulsion, as well as the topic of a therapeutic program for drivers, which is closely related to the execution of the a punishment of disqualification. The second-to-last chapter is dedicated to the issue of supervising the execution of the punishment of disqualification. In the final chapter, the author aims to compare foreign legal regulations, specifically the regulation of the punishment of disqualification as contained in the French Penal Code, or *Code pénal*.

Key words

punishment of disqualification, punishment, execution of the punishment of disqualification and its control